

ДОКЛАД

БГ

2016

РАБОТИМ ЗАЕДНО
В ПОДКРЕПА НА
УСТОЙЧИВИ
РЕШЕНИЯ

denkstatt
sustainable thinking

WWW.CLIMATEBG.ORG

АНГАЖИРАНЕ НА БИЗНЕСА С КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

Наръчник с полезни съвети и практични решения

Автори:

Апостол Дянков, Дария Хаджийска - denkstatt България
Георги Стефанов - WWF

Графичен дизайн: Боян Петков

Снимка на предна корица: Ashley Cooper © Global Warming Images / WWF

Krafta, исландска геотермална електроцентрала с инсталирана мощност от 60 мВт. 100% от електроенергията на Исландия се произвежда от възобновяеми източници, 70% от хидро и 30% от геотермална енергия.

Публикувано от WWF България, София
© 2016 WWF България. Всички права запазени.

Всички материали, включени в настоящата публикация са обект на авторско право и могат да бъдат възпроизвеждани с разрешение. Възпроизвеждането изцяло или на част от тази публикация трябва да реферира WWF България, като носителите на авторските права. Наименованията на географски единици в настоящата публикация, както и представянето на материала, не предполагат изразяването на каквато и да било позиция от страна на WWF или на подкрепящите организации, по отношение на правния статут на която и да е страна, територия или зона, или на нейните власти или граници.

За контакт: Георги Стефанов, Координатор политики и климатични промени
WWF България - София 1000, ул. „Иван Вазов“ №38, ет. 2, ап. 3-4
е-мейл: gstefanov@wwf.bg, моб.: +359 889 517 976

Основана през 1961 г., международната природозащитна организация WWF [Ве-Ве-Еф] развива дейности в над 100 държави с помощта на 6000 служители и над 5 милиона доброволци. WWF работи за подобряване на състоянието на околната среда, за да може хората да живеят в хармония с природата. В България WWF се занимава със защитените територии и местообитанията от европейско значение в мрежата Натура 2000, горите и сладководните екосистеми, устойчивото развитие на селските райони, промените в климата.

www.wwf.bg

denkstatt е водеща консултантска компания в областта на устойчивото развитие и управлението на околната среда в Централна и Източна Европа. denkstatt помага на своите клиенти да намалят въздействието си върху околната среда при запазване на икономическа рентабилност; да внедрят иновативни решения, които отговарят на предизвикателствата на устойчивото развитие и подсилват тяхната конкурентоспособност. С дейността си компанията ускорява прехода към устойчива икономика.

www.denkstatt.bg

Тази публикация е част от проект: "Повишаване ефективността на Коалиция за климата – България (ККБ), чрез увеличаване на капацитета и създаване на нови партньорства с бизнеса. Влияние и въздействие на местните и национални политики", финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009 – 2014 г.

www.ngogrants.bg

Документът е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от WWF България и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

Съдържание

Списък с абривиатури	2
За този доклад	3
За Коалиция за климата България	3
Изменение на климата и ролята на бизнеса	4
Ангажиране на бизнеса в 4 лесни стъпки	7
I. СЪПКА 1: АНАЛИЗИРАЙ РОЛЯТА СИ	8
1.1. Определяне на ролята	8
1.2. Рамка и въпроси за анализ	9
1.3. Дърво на решенията	12
1.4. Определяне на текущото състояние	13
1.4.1. Сметчаване: Инвентаризация на емисиите на парникови газове на организации	13
1.4.2. Сметчаване: Въглероден отпечатък на продукти	17
1.4.3. Адаптация: Оценка на уязвимостта	18
II. СЪПКА 2: БЪДИ ПРОМЯНАТА	22
2.1. Сметчаване: Цели за намаление на емисиите на парникови газове	23
2.2. Мерки и инструменти	25
2.2.1. Особености при избор на мерки за адаптация към климатичните промени	29
2.3. Оценка и мониторинг	33
III. СЪПКА 3: ВЪВЛЕЧИ ПАРТНЬОРИ	36
IV. СЪПКА 4: ГОТОВНОСТ ЗА ОБЩО ДЕЙСТВИЕ	40
V. Приложения	44
5.1. Библиография и публични източници на данни	45

Списък с аббревиатури

Абревиатура	На български	На английски
CDP	Проект за отчитане на въглеродните емисии	Carbon Disclosure Project
CH ₄	Метан	Methane
CO ₂	Въглероден диоксид	Carbon dioxide
CO ₂ e	Еквивалент на въглероден диоксид	Carbon dioxide equivalent
ЕЕА	Европейска агенция по околна среда	European Environment Agency
IPCC	Междуправителствена експертна група по изменението на климата	Intergovernmental Panel on Climate Change
ISO	Международна организация по стандартизация	International Organization for Standardization
JRC	Съвместен изследователски център на Европейската комисия	European Commission Joint Research Centre
KPI	Показател за измерване на напредъка	Key Performance Indicator
Nh ₃	Амоняк	Ammonia
OECD	Организация за икономическо сътрудничество и развитие	Organisation for Economic Co-operation and Development
SWA	Асоциация на шотландското уиски	Scotch Whisky Association
SWRI	Научно-изследователския институт за шотландско уиски	Scotch Whisky Research Institute
UKCIP	Британска програма за въздействията от климатичните промени	UK Climate Impacts Programme
UNFCCC	Рамковата конвенция за климата на ООН	United Nations Framework Convention on Climate Change
WBCSD	Световен бизнес съвет за устойчиво развитие	World Business Council for Sustainable Development
WRI	Институт за световните ресурси	World Resources Institute
WWF	Световен фонд за дивата природа	World Wide Fund For Nature (познати още като World Wildlife Fund)
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници	Renewable energy sources
ДНСВО	Движещи сили: натиск – състояние – въздействие – отговор	Driving forces: Pressures – States – Impacts – Response
ККБ	Коалиция за климата – България	Climate Action Coalition Bulgaria
ПГ	Парникови газове	Greenhouse gases

За този доклад

Настоящият наръчник е изготвен в рамките на проект "Повишаване ефективността на Коалиция за климата – България (ККБ), чрез увеличаване на капацитета и създаване на нови партньорства с бизнеса. Влияние и въздействие на местните и национални политики", финансиран в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009–2014 г.

www.ngogrants.bg

Наръчникът е практическо ръководство за бизнес организации, които желаят да намалят своя въглероден отпечатък и да имат лидерска роля в общите усилия за смекчаване на изменението на климата и в адаптацията към настъпващите промени. Коалиция за климата – България се ангажира да бъде платформа и партньор на тези бизнес организации и да съдейства за осъществяването на цялостния подход, идеите и инициативите, препоръчани в наръчника.

За Коалиция за климата – България

Коалиция за климата – България (ККБ) е единственият форум на българските организации, експерти и лидери от сферите на науката, бизнеса, неправителствения сектор и медиите, които работят за предотвратяване на катастрофалните изменения в климата и за адаптация спрямо промените, които вече настъпват в България.

Коалицията провежда застъпнически и информационни кампании за изменението на климата и взема участие в международни прояви в тази област. Представители на ККБ участват в редица форуми, сред които ежегодните срещи за обсъждане на напредъка по въпросите на изменението на климата, към Рамковата конвенция за климата на ООН (UNFCCC).

На институционално равнище Коалицията работи за изготвяне на предложения и становища по планове, стратегии и закони, свързани пряко или косвено с изменението на климата. Нейни представители участват в междуправителствени работни групи и граждански съвети, работещи на национално и международно ниво.

“Коалиция за климата – България” е отворена за нови участници, споделящи нейните възгледи и принципи. Условията за участие, както и нашия Меморандум за сътрудничество, може да намерите на:
www.climatebg.org и
<https://www.facebook.com/climatebg>

Изменението на климата и ролята на бизнеса

Световната научна общност е категорична – промените в климата са факт и главната причина са завишените нива на парникови газове, основно заради ред човешки дейности (например обезлесяването)¹. Според Европейската агенция по околната среда, някои от потенциалните въздействия на климатичните промени се усещат и днес, например увеличаване на засушаването за Южна Европа или по-силни валежи, по-чести и по-силни наводнения в Северна Европа².

Фигура 1. Текущи и прогнозирани промени в климата и техните въздействия за Европа

Европейска агенция по околна среда

ЛЕГЕНДА:**Арктика:**

- Покачване на температурите значително над средното за света
- Спад в покритието на морския лед
- Спад в покритието на Гренландския леден щит
- Спад на покритието на пермафроста
- Завишен риск за спад в биоразнообразието
- Завишени нива на корабоплаване и добив на нефт и природен газ

Северозападна Европа:

- Покачване на дъждовете през зимата
- По-силни речни течения
- Изместване на териториите на някои видове по север
- По-ниски разходи за отоплителна енергия
- По-висок риск от речни и краибрежни наводнения

Северна Европа:

- Покачване на температурите много над средното за света
- Спад на снежната покривка, както и на речния и езерния лед
- По-силни речни течения
- Изместване на териториите на някои видове към по-север
- По-висок добив на посеви
- По-ниски разходи за отоплителна енергия
- По-висок потенциал за добив на енергия от ВЕЦ
- По-висок риск от щети от зимни бури
- Покачване на нивата на летния туризъм

Централна и Източна Европа:

- Завишени нива на топли вълни
- По-малко летни дъждове
- По-висока температура на водата
- По-висок риск от горски пожари
- По-ниска икономическа стойност на горите

Морета и брегови региони:

- Покачване на морското равнище
- Покачване на температурата на морската вода
- Покачване на киселинността на океаните
- Изместване на териториите на някои видове риба и планктон на север
- Промени във видовата структура на фитопланктона
- По-голям риск за рибните запаси

Средиземноморие:

- Покачване на температурите над средното за Европа
- По-малко дъждове през годината
- По-слабо течение на реките
- Завишен риск за спад в биоразнообразието
- По-висок риск от опустиняване
- По-висок разход на вода за селското стопанство
- По-нисък добив на посеви
- По-висок риск от горски пожари
- По-висока смъртност от летни жеги
- Увеличаване на хабитата на видове, носещи болести от юг
- По-нисък потенциал за добив на електричество от ВЕЦ
- Спад в нивата на летния туризъм и потенциален растеж в другите сезони

Планински региони:

- Покачване в температурите над средното за Европа
- Спад в покритието и обема на ледниците
- Спад в покритието на планинския пермафрост
- Изместване на териториите на някои видове към по-високо
- Висок риск за изчезване на някои видове в Алпийските региони
- Завишен риск за ерозия на почвата
- Спад в ски туризма

Освен широкия спектър от директни въздействия, промените в климата изострят и редица други глобални проблеми. Например, Международната организация за миграция отчита измененията в климата като обострящ фактор за увеличаващата се миграция в глобално ниво³. Именно това е един от факторите, поради които Световният икономически форум посочва „Недостатъчните действия за смекчаване и адаптация към климатичните промени“ за най-голям риск за световната икономика през следващите 10 години, в своя доклад „Глобалните рискове 2016“⁴.

ОГРАНИЧАВАНЕ НА ГЛОБАЛНОТО ЗАТОПЛЯНЕ ДО 2-1,5°C

Според Междуправителствената група от експерти по изменение на климата, температурата се е повишила с около 0.8°C от Индустриалната революция насам. Текущият темп на затопляне е близо 10 пъти по-голям от този в последните 5000 години.

С оглед на потенциалните рискове от глобалното затопляне, през декември 2015 г. в Париж, международната общност на страните членки на ООН ревизира целта си за ограничаване на покачването на глобалните температури от 2°C до 1.5°C⁵.

През 2014 г. 13 мултинационални компании, включително Walmart, Starbucks и Goldman Sachs, стават част от световното начинание RE100⁶. Неговата цел е те да покрият 100% от потреблението си на електричество от ВЕИ. Днес в RE100 има над 40 компании.

Бизнесът вече взема и мерки за адаптация към настоящи и потенциални въздействия на климатични фактори. Навременната оценка за въздействието на климатичните промени дава възможност както да се обърне внимание на потенциалните негативи, така и да се оползотворят зараждащи се бизнес ниши. Умният бизнес е с поглед в бъдещето – проактивен спрямо промените, включително и тези в климата.

Промените в климата засягат всички. Затова не разглеждаме ангажимента на бизнеса в тази област просто като акт на добра воля - то е в негов реален икономически интерес.

Настоящият наръчник с полезни съвети предлага по-широка рамка за действие, подкрепена с примери за компании – лидери в противопоставянето на и адаптирането към климатичните промени.

Смекчаване и адаптация

Компаниите имат роля при смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптацията към тях.

Смекчаването е свързано с ограничаване на скоростта и на мащаба на изменението на климата. Това е широко дискутирана тема, която получава голямо внимание при разработването на международни и национални политики.

Адаптацията е процесът на адаптиране към реални или очаквани ефекти от изменението на климата. Това включва управление на риска и откриване на възможности.

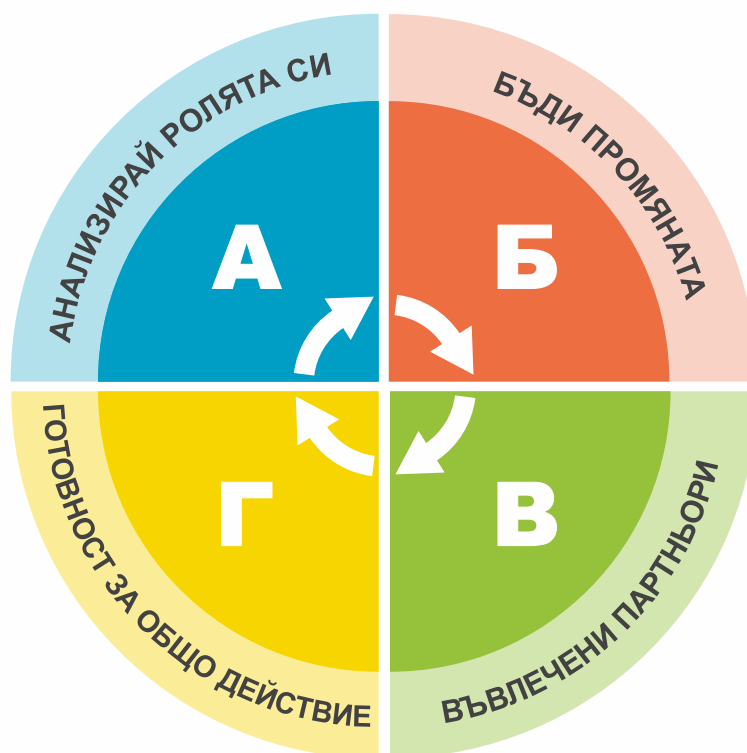
Снимка: © Peter Rokosch / WWF-Capton

Топене на ледниците през лятото в арктически води. Свалбард, Норвегия

Ангажиране на бизнеса в 4 лесни стъпки

Климатичните промени водят до много предизвикателства за бизнес участниците от различни сектори. Всяка организация може да предприеме конкретни действия, за да разбере по-добре своята роля в създадената ситуация и определи новите бизнес възможности като следва подход, базиран в четири основни стъпки:

- I. **Анализирай ролята си** – разглежда общ подход за определяне на ролята на конкретния бизнес, степента му на въздействие, възможни рискове и начини за активно участие във вземането на решения, свързани с климатичните промени;
- II. **Бъди промяната** – описва подхода на полагане на цели, подбор и въвеждане на мерки, инструменти за управление и конкретни дейности за смекчаване и адаптация;
- III. **Въвличане на партньори** – обхваща дейности, свързани с подбор и въвличане на партньори;
- IV. **Готовност за общо действие** – промяната на бизнес модела и поемането на активна гражданска роля.

Фигура 2. Ангажиране в 4 стъпки

Освен заради приноса си към изменението на климата, бизнесът е силно уязвим и изправен пред сериозни рискове от променящите се условия. Адаптирането към новата ситуация изисква различен поглед, свързан с редица фактори като: съществена несигурност за големината и типа въздействия; времеви обхват; местоположението; типа бизнес и други. Настоящият наръчник разглежда ролята на бизнеса в смекчаването на негативното въздействието върху климата и възможностите за адаптация.

Снимка: © WWF / Andrew KERR

I. Стъпка 1: АНАЛИЗИРАЙ РОЛЯТА СИ

1.1. Определяне на ролята

Бизнесът не само способства за генерирането на емисии на парникови газове (ПГ) и за други въздействия, свързани с изменението на климата, но и носи отговорност за взимане на необходимите решения за адресирането на този проблем. Действията, които компаниите предприемат, влияят и непряко върху въглеродния отпечатък на икономиката. Също така, включването на бизнеса в общите усилия за адаптация, в рамките на съответните браншове, както и локално в градовете и общностите, е от ключово значение за успешното им адаптиране към настъпващите промени.

В настоящата стъпка 1 докладът представя общ подход и някои конкретни инструменти, които може да се използват от мениджмънта за стратегически подход към решения за справяне с изменението на климата. Така вместо само да реагира на законодателни изисквания и на обществения натиск срещу негативните въздействия, бизнесът се превръща в активен участник и надежден партньор.

Разбирайки ролята и степента на въздействието си, мениджмънтът получава нужната информация и инструменти, които позволяват навременно, адекватно и гъвкаво действие. Практиката показва, че освен емисии, това спестява и значителни разходи и ресурси⁷, както и, че изгражда положителен, „зелен“ имидж сред клиентите и партньорите.

Компании, които вече частично прилагат подобен подход – например подлежащите на задължителни регулаторни процедури по оценка на въздействието върху околната среда, както и схеми за търговия с емисии, имат предимство спрямо останалите. Въпреки това регулаторните ангажименти не заместват стратегическия подход, а за всяка компания, независимо от нейния размер, обхват и тип на дейности, съществуват доброволни, достъпни и практични инструменти за идентифициране и анализ на въздействието.

1.2. Рамка и въпроси за анализ

Всеки успешен анализ зависи от формулирането на правилните въпроси. В конкретния случай, тези въпроси трябва да дават достатъчно ясна представа за взаимодействието на **две сложни системи** – системата от материални и финансови потоци на икономиката, както и системата от процеси на самия климат.

На разположение на бизнеса е сравнително проста концептуална рамка, която той може да използва, за да анализира конкретната си роля и въздействие по отношение на климата. **ДНСВО** (англ. **DPSIR**⁸) е рамка, описана с въпроси в приложенията по доклада на стр. 44. Развита е от Европейската екологична агенция (ЕЕА), която позволява факторите, свързани с конкретни икономически дейности да бъдат отнесени към конкретни въздействия върху екологичните и климатични системи (Фиг. 3).

Фигура 3. **ДНСВО** рамка

Отделните елементи на ДНСВО са изследвани многократно от български и международни учени и практики. Те могат да бъдат обобщени и онагледени с примери по следния начин:

ДВИЖЕЩИ СИЛИ

Това са **първопричините на промените** и източниците на конкретния натиск върху екологичните и икономическите системи. Тези сили може да са породени от практиките и технологиите в промишленото и земеделското производство, от дейностите на населението, от пазарни сили (напр. търсене на суровини на международните пазари). **Климатичните фактори** – вследствие на самото изменение на климата – като суши, сезонни аномалии и екстремни проявления на времето, са на свой ред движещи сили, към които населението, икономиката и всеки бизнес трябва да се адаптират.

Търсейки своята роля по отношение на климата, компанията трябва да проучи кои движещи сили способстват или обслужва със своята основна дейност, как оцеляването и успеха на бизнес модела ѝ зависят от наличието или преустановяването на движещите сили и как изменението на климата, ще му повлияят.

НАТИСК

Натискът се проявява от конкретни физически проявления на движещите сили, или променливи, които ги характеризират количествено. Така например конкретният натиск, свързан с движещата сила на горското и селското стопанство, е интензивното земеползване. Емисиите на ПГ и тяхното увеличаване в атмосферата са основният натиск, който стопанските дейности оказват върху климата на глобално равнище. Те обаче не изчерпват всички видове натиск на локално ниво – успешното адаптиране на бизнеса към сушата и високата температури е свързано с намаляване и на други видове натиск върху екосистемите.

Проучването на натиска, който дейностите на компанията оказват върху климата обикновено включва цялостна или частична инвентаризация на парниковите газове, отделени пряко от производствените процеси и непряко – за добива и използването на използваните от компанията енергия, суровина и външни услуги.

СЪСТОЯНИЕ

Състояние – включва не само анализ на моментното състояние на системите, но също така проследяване на факторите, които правят тези системи чувствителни към вече идентифицираните конкретни типове натиск. Така например, глобално повишение на температурите с 1°C, вероятно ще доведе до значимо повишаване на температурите в някои региони на България и промени на сезонните амплитуди и валежните режими, от които зависят жизненоважни функции на икономиката.

*Компанията може да анализира състоянието на климата и да идентифицира рискове за собствените си дейности на базата на национални, регионални и секторни данни от проведени оценки на уязвимостта (англ. *Climate vulnerability assessments*), ако има възможност да поръчва или участва в собствени или браншови проучвания с тази цел.*

ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Въздействие – въздействието се състои в конкретната промяна в състоянието и функционирането на системите, вследствие на оказания натиск. В контекста на климата въздействията са широкообхватни и засягат както природните, така и социалните и икономическите системи. Така например, локално въздействие от изменението на климата могат да бъдат екстремните проявления на времето – наводнения, топли вълни. А повишената им честота, на свой ред, предизвиква съответните неблагоприятни икономически въздействия.

Компаниите могат да се информират за въздействията на база реални данни като честота, магнитуд и оценени щети от екстремни събития, както и за потенциалните въздействия в бъдеще. Обикновено данните за потенциалните въздействия са свързани с моделни проучвания на база на различни сценарии за промените в състоянието на системите. Този вид данни са все по-достъпни за целеви анализи от бизнеса.

ОТГОВОР

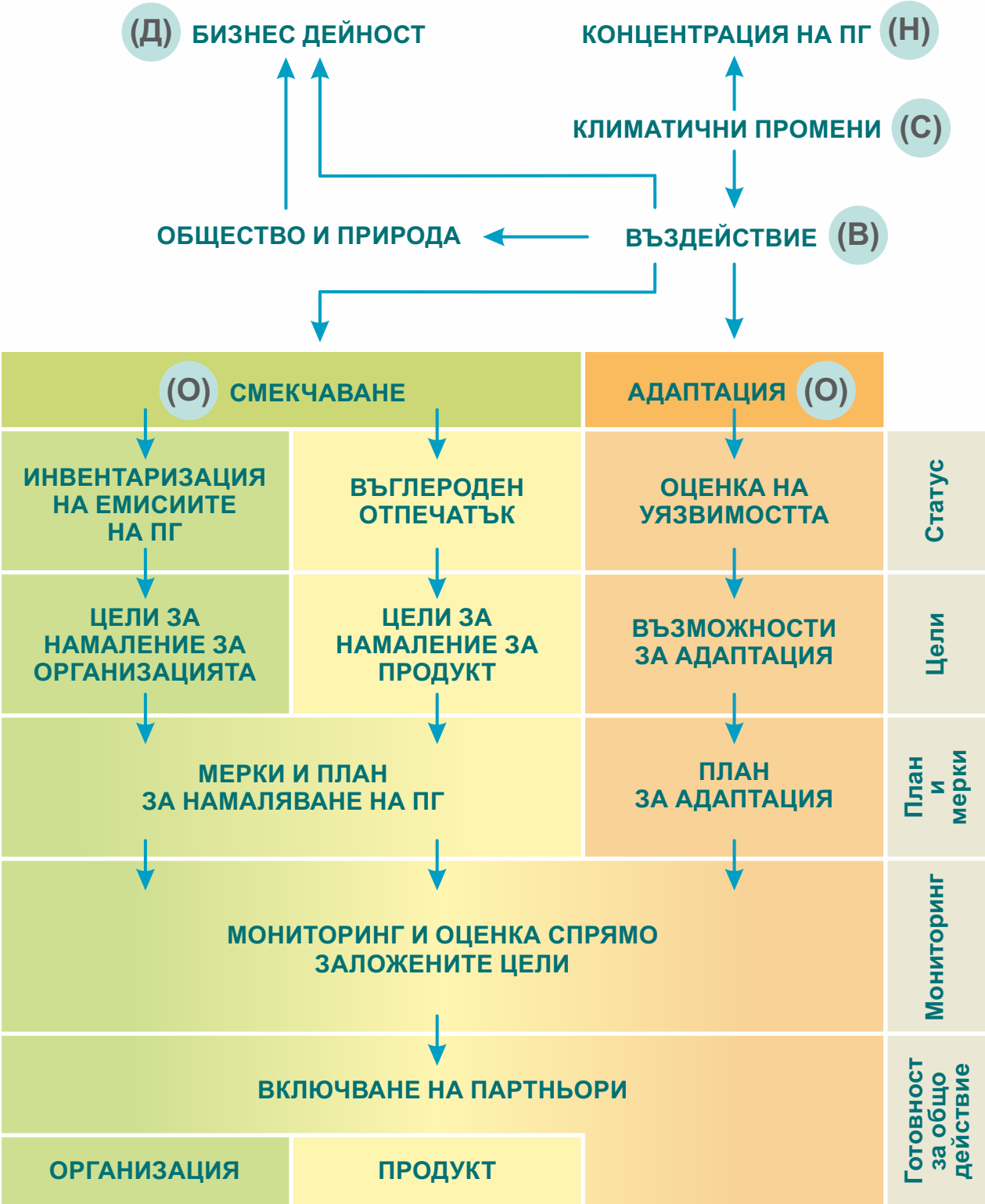
Основният механизъм за обратна връзка към останалите елементи в ДНСВО рамката. В контекста на социално-икономическите модели и оценки, свързани с климата, отговорът включва реакцията на човешкия фактор на всички нива, вследствие на реализирането на неблагоприятните климатични въздействия. Международните и национални климатични политики и новите регулаторни изисквания към индустриите са такъв отговор, поради което компаниите следва да са добре информирани как тези политики ще се развиват във времето.

Компаниите трябва да отчитат собствените си възможности за промяна в практиките, технологиите, процесите и бизнес моделите като анализират възможните решения, свързани със смекчаването и адаптацията към климатичните промени. Прилагането им може да спести пари на бизнесите и да им даде предимство пред конкурентите.

Като първа стъпка към цялостно и ефективно прилагане на ДНСВО, мениджмънтът може да разработи обобщен вътрешен въпросник, който да му помогне да идентифицира всеки от елементите на ДНСВО. Освен връзката между климата и основната дейност на компанията, трябва да се отчетат също кумулативният натиск, който секторът и свързаните дейности оказват, както и обратната връзка и уязвимост от климатичните промени върху чувствителни и ключови за компанията социално-икономически аспекти. Примерен въпросник е приложен в Приложение 1. На базата тези въпроси, мениджмънтът може да инициира процес на събиране на вътрешна и външна информация, както и да използва някои от методите и инструментите за анализ, описани в настоящото ръководство.

Доброто разбиране и цялостното прилагане на ДНСВО е важно, тъй като всички релевантни методи и инструменти – включително тези за определяне на въглеродния отпечатък на компании и структурни звена, оценка на климатичните въздействия от жизнения цикъл на продукти и услуги, както и системи за управление на свързаните с климата въздействия, се базират на ДНСВО подход. Следващата схема показва примерен алгоритъм, с основа ДНСВО рамката и възможните опции за действие.

1.3. Дърво на решенията

Фигура 4. Дърво на решенията

Това дърво на решенията предлага алгоритъм, приложим независимо от големината, типа на компанията или от сектора ѝ. В следващите глави ще се спрем по-подробно на всяко ниво, предоставяйки рамка за изпълнение, подкрепена от конкретни примери и препратки към полезни ръководства и друг вид инструменти.

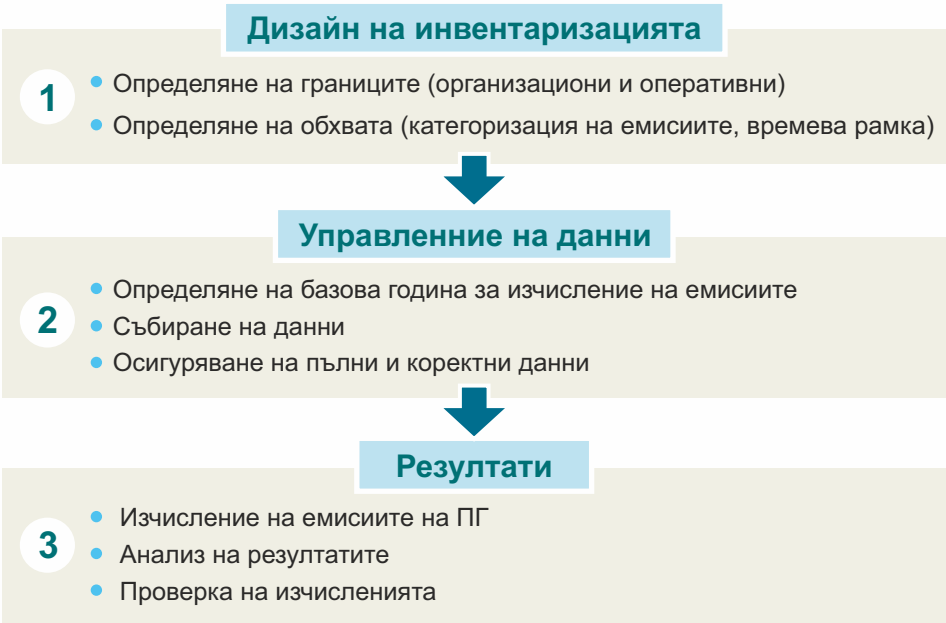
1.4. Определяне на текущото състояние

След като е изяснена ролята на бизнеса според ДНСВО рамката и посоката на отговор, е необходимо да се определи текущото състояние. При предприемане на действия за смекчаване на влиянието на бизнеса върху климатичните промени, първата стъпка е измерване на въглеродния отпечатък от дейността. При подхода за адаптация разработването на план започва с определяне на рисковете и уязвимостта. В следващите глави ще разгледаме паралелно възможностите за бизнеса при смекчаване и адаптация.

1.4.1. СМЕКЧАВАНЕ: ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ НА ЕМИСИИТЕ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ НА ОРГАНИЗАЦИИ

Инвентаризация на емисиите на ПГ дава пълната картина на източниците на емисии и отделените количества. Тази картина предоставя възможност за определяне на възможностите за намаление на емисиите, поставяне на цели и измерване на прогреса и служи като основа за създаване на план за намаление на емисиите на ПГ.

Най-общо стъпките при инвентаризация на емисиите на ПГ могат да бъдат разделени на:

Фигура 5. Основни стъпки при инвентаризация на емисиите на ПГ

Съществуват редица подходи за инвентаризация на емисиите на ПГ⁹, но Протоколът за ПГ, разработен от Института за световните ресурси (WRI) и Световния бизнес съвет за устойчиво развитие (WBCSD), се е наложил като най-широко използваният международен инструмент за количествено определяне и управление на емисиите на ПГ.

Протоколът за ПГ изисква и вземане на решение за **границите на инвентаризация**, за да се постигне сравнимост на резултатите и да се избегне двойното отчитане на емисиите. Преди събиране на информацията за

По-детайлно
емисиите на ПГ
се разглеждат
на три нива:

НИВО 1

Всички директните
емисии, като например
емисии на CO₂,
са следствие на
употребата на природен
газ за отопление,
употребата на бензин и
дизелово гориво за
автомобилен
транспорт.

НИВО 2

Индиректните емисии
от производството на
употребената
електрическа и
топлоенергия.

НИВО 3

Индиректните емисии,
необхванати в ниво 2 -
например, вследствие на
транспортни дейности
от превозни средства,
които не са собственост
или под пряк контрол на
организацията (като
подизпълнители,
пътувания на служители
до работа).

емисиите на ПГ, се определят **организационните граници** на инвентаризацията. Тя може да обхваща всички бизнес единици на организацията или само отдел, група продукти. След това се определят **оперативните граници** – основните дейности, които водят до отделяне на емисии (като бизнес пътувания или отопление). Определянето на границите може да бъде актуализирано на всеки цикъл на изготвяне на инвентаризация. Обикновено се прави веднъж годишно.

След определянето на оперативните граници, се прави и категоризация на емисиите. Според Протокола за парникови газове на WBCSD/WRI емисиите на ПГ могат да се разпределят в следните категории:

- **Директните емисии** произтичат от източници, собственост или под директен контрол на организацията;
- **Индиректните емисии** възникват вследствие дейността на организацията, но източниците са собственост на или се контролират от други организации.

Категоризирането на емисиите на ПГ на нива спомага да се избегне двойно им отчитане. Тоест само една организация може да докладва емисии от едно и също ниво.

1. Кой стандарт да използваме?

В зависимост от границите, са разработени набор от стандарти с детайлна информация за процеса на инвентаризация.

Наименование	Описание
Corporate Accounting and Reporting Standard	Подходящ за компании, които изготвят инвентаризации с обхват на емисиите на ПГ ниво 1 и 2 (директни и индиректни емисии).
Product Life Cycle Standard	Прилага се за отчитане на емисиите на ПГ от целия жизнен цикъл на даден продукт с цел да се съсредоточат усилията върху най-големите възможности за намаляване на емисиите на ПГ и развитие на по-устойчиви продукти.
Corporate Value Chain (Scope 3) Standard	Предоставя инструкции как може да се извърши инвентаризация на емисиите на ПГ ниво 3, който включва емисиите на ПГ по цялата верига на създаване на стойност.
Project Protocol	Подходящ за инвентаризация на емисиите на ПГ и постигнатите ползи от изпълнението на проекти, насочени към смекчаване на емисиите на ПГ.

Повече информация за тези стандарти и други може да намерите на страницата на [GHG Protocol](#).

СИСТЕМИТЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И СТАНДАРТИ

Системата за управление е инструмент, който предоставя на организациите възможност за систематично управление на дейности, с оглед намаляване на въздействието върху околната среда и на потреблението на енергия.

Международната организация за стандартизация (ISO) определя системите за управление като част от цялостната система за управление на организацията и предлага свой пакет от стандарти, насочени към климатичните промени:

ISO 14064-1:2006: ПГ. Част 1:	ISO 14001:2015:	ISO 50001:2011:
Технически изисквания и ръководство на ниво организация за количествено определяне и докладване на емисиите на ПГ и на отстранените ПГ е рамка за количествено определяне и докладване на емисиите на ПГ на ниво организация. Включва изисквания за планирането, разработването, управлението, докладването и верификацията на инвентаризацията на емисиите на ПГ.	Системи за управление по отношение на околната среда. Изисквания с указания за прилагане предоставя рамка за създаване на система за опазването на околната среда с цел непрекъснато подобряване. Последната ревизия на стандарта от 2015 г. акцентира върху поемането на ангажимент за смекчаване на въздействието върху климата от дейността на организацията, за включването на системно мислене (пример: Оценка на жизнения цикъл) и за комуникация към заинтересованите страни.	Системи за управление на енергията. Изисквания с указания за прилагане - определя изискванията за създаване, внедряване, поддържане и подобряване на системата за управление на енергията, чиято цел е да даде възможност на организациите да следват систематичен подход за постигане на непрекъснато подобряване на енергийните характеристики, включително енергийна ефективност.

ПОЛЕЗНА ПРАКТИКА

Определянето на границите на инвентаризацията изисква внимателно обмисляне, а понякога и промяна от първоначалния подход. Например, ако бизнес пътуванията са включени в инвентаризацията, ще трябва да се реши дали ще се включват само бизнес пътувания, предприети от служители на компанията или и пътувания, извършвани от консултанти и други партньори. Вторият вариант ще наложи събирането на по-детайлна информация от всички участници, което ще изисква допълнителна работа. Подобен пример е включването на емисии от пътуванията на служителите. Изборът на по-пълен обхват на границите на инвентаризацията може да е по-трудоемко и времеемко, но от друга страна ще предостави повече възможности за намаление на емисиите на ПГ от дейността на организацията.

При определяне на границите на инвентаризацията се взема решение и за **честотата** на докладване. Годишното докладване е най-често срещаният вариант.

Следващият етап на инвентаризацията е свързан със **събиране на данни за изчисляване** на емисиите на ПГ.

При първоначална инвентаризация се прави **избор на базова година** за изчисление на базово ниво на емисиите на ПГ. Това е годината, срещу която ще се поставят цели и ще се отчита напредък. Препоръчително е тази година да е подбрана в период без големи промени, близко до времето на първото отчитане, за която може да бъде събрана точна, пълна и представителна информация.

За изчислението на емисии са необходими **два типа данни**: за дейността и за емисионния фактор. Данните за дейността могат да са измерени в различни единици (например кВтч, км). Емисионният фактор служи за трансформиране на дейността в емисии като се отчита в CO₂ или CO₂e на определена единица (км, кг и други). Емисионните фактори могат да бъдат специфични за страната, за региона и на глобално ниво. Събирането на данни често е най-трудоемката и времеемка дейност при съставянето на инвентаризацията. Наличието на най-актуалната, точна и надеждна информация е ключово за постигане на достоверни резултати. В подкрепа на тази дейност често се използват системи за събиране и управление на данни.

2. Системи за управление на данни и бази данни

За целите на анализа на жизнения цикъл на продукти е необходима детайлна информация за екологичното въздействие на входящите и изходящи потоци от производството. Такава информация е налична в специализирани бази данни като European Reference Life-Cycle Database¹⁰, Ecoinvent¹¹ и GaBi¹².

Системи за управление на екологични данни

Използването на софтуер за управление на екологични данни повишава прозрачността, като същевременно намалява усилията за събиране и анализ на данните за организацията. Тези системи са особено необходими при средни и големи предприятия, при които се налага периодично докладване към регулаторни органи. Съществуват различни подходящи решения, като thinkstep¹², Cr360¹³, Enablon¹⁴.

Други помощни инструменти и източници на емисионни фактори

За изготвяне на инвентаризация на емисиите на парникови газове може да бъдат използвани инструментите, предоставени от GHG Protocol и DEFRA.

ПРЕПОРЪЧВА СЕ ВЕРИФИКАЦИЯ

Препоръчително е при възможност да се направи верификация на точността и пълнотата на инвентаризацията от трета независима страна.

След като данните са събрани, се пристъпва към изчисление на емисиите на ПГ за определената система. В повечето случаи се използват системи за управление на данните или специфично разработени модели за минимизиране на риска от допускане на грешки. В основата си тези инструменти базират изчислението на една и съща формула:

$$\text{Данни за определена дейност} * \text{Емисионен фактор} = \text{Емисии от тази дейност}$$

По този начин за всеки източник на емисии, който попада в границите на инвентаризацията, могат да бъдат определени емисиите на ПГ. Последващият анализ на резултатите по дейности служи и за проверка на алгоритъма на изчисление и на входящите данни. Често се допускат грешки, свързани с некоректно подбран емисионен фактор или мерни единици. Например количествата природен газ, употребени за дадена дейност, често са в куб.м., а емисионният фактор е представен на единица енергия.

1.4.2. СМЕКЧАВАНЕ: ВЪГЛЕРОДЕН ОТПЕЧАТЪК НА ПРОДУКТИ

Освен чрез преките си дейности, бизнесът може да окаже влияние върху климата и чрез продуктите, които предлага на пазара. За да бъде оценено въздействието върху климата на даден продукт, се прилага системен подход, основаващ се на неговия жизнен цикъл. Оценката на жизнения цикъл е анализ на входящите и изходящи материални и енергийни потоци, имащи отношение към всеки един процес от цикъла – от добива на суровини и материали, през производството, дистрибуцията, употребата и последващото депониране или рециклиране.

Фигура 6. Етапи от жизнения цикъл на продукта

Изчислението на въглеродния отпечатък се базира на международната серия стандарти ISO 14040, която разглежда оценката на жизнения цикъл на продукта. Отпечатъкът на продукта върху природата се изследва във всеки един момент от жизнения му цикъл и се идентифицират процесите, в които е необходимо да се направи оптимизация или подобрение. Въглеродният отпечатък е частичен процес на оценка на жизнения цикъл на продукта, като фокусът е потенциалното изменение на климата вследствие съществуването на конкретния продукт.

Стъпките при изчислението на въглеродния отпечатък на продукта в основата си следват рамката за инвентаризация (фиг. 4) като включват и някои специфики, свързани с разглежданата система (т.е. конкретен продукт):

- Дефиниране целта и обхвата на оценката;
- Изготвяне на инвентаризация на входящите и изходящи енергийни и материални потоци (пр. електричество, вода, отпадъци, процесни емисии);
- Трансформация на потоците в CO₂e и оценка на въздействието;
- Интерпретация на резултатите спрямо заложените цели (пр. възможности за намаление потреблението на енергия).

През 2013 г. Кнауф България е първият производител на строителни материали у нас, получил декларация за екологично въздействие от трета страна за производство на гипсфазерни плоскости.

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ЕКОЛОГИЧНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ:

http://www.knauf-gipsfaser.com/knauf/home-gf.nsf/Gypsum%20fibreboards_EPd_bg.pdf

ЗА ПОВЕЧЕ ИНФОРМАЦИЯ

Оценка на жизнен цикъл
на продуктите:
<http://epica.jrc.ec.europa.eu/>

Декларации за екологично
въздействие:
[http://www.environdec.com/
en/What-is-an-
EPD/#.VpichBV96Uk](http://www.environdec.com/en/What-is-an-EPD/#.VpichBV96Uk)

Резултатите от изследването служат не само за идентифициране на възможности за подобрене, но и за надеждна комуникация към заинтересованите страни (например клиентите), свързана с придобиването на конкурентно предимство. Широко използван инструмент са етикетите на продукти като **декларация за екологично въздействие**, често срещана при строителни продукти.

Ползите от системното мислене и оценката на жизнения цикъл са взети предвид и в последната ревизия на стандарта ISO 14001.

1.4.3. АДАПТАЦИЯ: ОЦЕНКА НА УЯЗВИМОСТТА

Ключови термини:

Чувствителност – степента, до която дадена система е повлияна (негативно или позитивно) от промените в климата. Това въздействие може да бъде директно (например намаляване на добива на посеви поради промени в температурата) или индиректно (повече щети от наводнения поради по-силни бури);

Експозиция – степента, до която дадена система е изложена на въздействията на даден климатичен фактор;

Адаптивен капацитет – доколко дадена система може да се приходи към промените в климата – за да се възползва от възникнали възможности или в отговор на възникнали негативни последици;

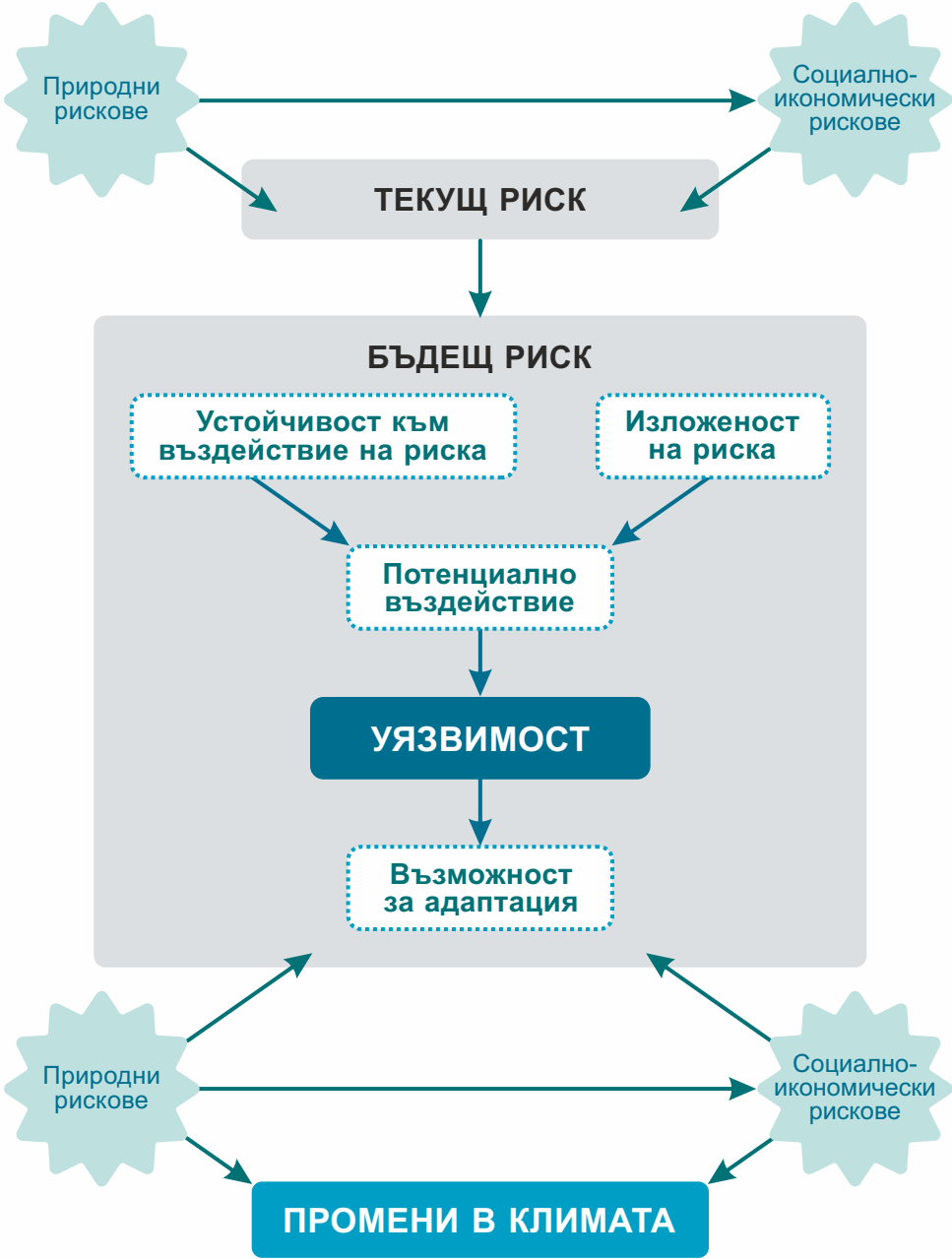
Уязвимост – Степента, до която дадена система е уязвима или неспособна да се справи с неблагоприятните последици от изменението на климата, включително климатичните колебания и крайности. Уязвимостта е функция на характера, мащабите и скоростта на вариациите в климата, на които системата е изложена, на нейната уязвимост и възможността ѝ да се адаптира.

Дори и при най-добрите ни усилия за намалението на емисии на ПГ, изменението в климата е неизбежно. Това изправя бизнеса пред предизвикателството да ограничи големината на очакваните неблагоприятни промени.

Оценката на уязвимостта е потенциално част от цялостна стратегия за адаптация към климатичните промени, затова би било добре те да бъдат разглеждани в обща рамка. Поради особеностите на обстоятелствата при всеки отделен бизнес, уязвимостта и възможностите за адаптация са строго конкретни, налагайки нуждата за гъвкавост в този подход. **Британската организация UKCIP** (Британска програма за въздействията от климатичните промени - UK Climate Impacts Programme), базирана в Оксфордския университет, предлага колекция от онлайн инструменти („Съветник за адаптация“¹⁶), представляващи стъпаловиден подход в пет стъпки – от дефиниране на целите, оценката на текущата и бъдеща уязвимост, през взимането на решения за адаптация, до мониторинг на предприетите действия.

Първите три стъпки в подхода UKCIP (дефиниране на цели, текущ и бъдещ риск) дават гъвкава рамка за оценка на уязвимостта, обобщена във фигурата

по-долу. Рискът има както природен (като суша, наводнения), така и социално-икономически компонент (например нарушаване на веригата на доставките поради климатични фактори). Като в бъдещ план, този риск може да претърпи качествени и/или количествени изменения поради промените в климата. За да се установи **уязвимостта** на бизнеса към този риск, е редно да вземем предвид доколко бизнес дейността е изложена на него (**експозиция**), доколко би устояла на въздействията му (**чувствителност**), и доколко бихме могли да се адаптираме към тях (**адаптивен капацитет**). Оценката на риска може да има както качествен, така и количествен аспект, като съотношението зависи от конкретните нужди на бизнеса. Този подход се прилага вече и на практика от някои компании, описани по-долу в пример.

Фигура 7. Оценка на уязвимостта с оглед на промените в климата - базова структура

ВТ и подходът им към оценка на риска¹⁷

ВТ са една от най-големите телекомуникационни компании в света, предлагайки ИТ и телекомуникационни услуги в над 170 държави. Текущият пример е за дейността на ВТ във Великобритания, където компанията притежава голяма телекомуникационна мрежа.

Снимка: Grafton, BT Centre 3195.JPG. Modifications made by AzaToh, CC BY-SA 3.0, https://en.wikipedia.org/wiki/BT_Centre#/media/File:BT_Centre_3195_stitched.jpg

ИМЕ: BT Group

Обединено кралство
Великобритания и
Северна Ирландия

УЕБСАЙТ:
www.bt.com

Оценка на текущия риск

В оценка на текущия риск от климатични фактори, ВТ се позовават на своя опит от миналото, като на преден план излизат няколко събития:

- Наводнения през 2007 г. водят до застрахователни искове за близо 9 милиона долара;
- Наводнения през 2009 г. водят до близо 36000 засегнати потребители на ВТ, като над 200 инженера работят денонощно за отстраняването на проблема;
- По време на снежни бури във Великобритания през януари 2010 г., компанията регистрира над 30% ръст на аварийни обаждания от клиенти.

От финансова гледна точка, горните примери водят не само до по-високи разходи за повреди, аварии и застраховки, но и до повече оперативни разходи, както и накърняване на имиджа на компанията.

Оценка на бъдещия риск

За да се оцени бъдещия риск, ВТ се позовава на прогнози от Междуправителствената група от експерти по изменение на климата, както и на конкретни проучвания за Великобритания. Инженерният опит на компанията в тази област помага да се оцени потенциалният ефект от климатичните промени и да се идентифицират конкретни мерки. Взимайки предвид очакваните промени в климата, ВТ виждат рискове за:

- Подземната си телекомуникационна инфраструктура – с оглед на очакваното покачване на морското равнище, ВТ предприемат мащабно подмяна на над 108 милиона стари кабелни преходници с нови, по-водоустойчиви варианти;
- Своята недвижима инфраструктура – при строенето на нови превключватели центрове, ВТ взимат предвид потенциалните бъдещи по-силни наводнения и бури, както и покачването на морското равнище;
- Своята охладителна инфраструктура – с оглед на покачването на глобалната температура, ВТ предприемат програма за енергийна ефективност, довела до 13 милиона спестени паунда годишно, при първоначална инвестиция от 17 милиона.

Rio Tinto¹⁸

Rio Tinto са добивна компания с дейност на всеки континент освен Антарктида. Основана е през 1873 г., като приходите ѝ за 2014 г. възлизат на над 40 милиарда щатски долара.

Снимка: Copyright © 2014 Rio Tinto - Mount Tomley Walkabout Mine

Rio Tinto

ИМЕ: Rio Tinto

Обединено кралство
Великобритания и
Северна Ирландия/
Австралия

УЕБСАЙТ:
www.riotinto.com

Оценка на текущия риск

Rio Tinto се базират на опита си с природни рискове от миналото, като ползват оценките на Междуправителствената група от експерти по изменение на климата за текущи въздействия на климатичните промени. Компанията предприема и консултации с управители на свои обекти, за да добият експертна оценка за уязвимостта от климатични фактори в контекста на своя бизнес. Някои събития от миналото нагледно представят текущите рискове:

- Риск от нарушение на производството и веригата на доставките на компанията - през 2009 г. наводнения в Западна Австралия, водят до нарушени доставки на желязна руда. В първата четвърт на 2011 г., рекордни наводнения в Северна Австралия водят до спад в добива на желязна руда и металургични въглища с 3% и 12% респективно;
- Риск от нарушаване на дейността на компанията и засилена възможност за екологична катастрофа – през 2011 г., силни дъждове водят до наводнение на уранова мина в Австралия и обявяване на форс-мажорни обстоятелства. От гледна точка на околната среда, подобни явления биха били предпоставка за по-високи глоби, за да се влезе в нормите на екологичното законодателство, както и за накърняване на репутацията на компанията;
- Rio Tinto доставят въглища за производство на електричество в Куинсланд, Австралия. Силни суши през 2007 г. водят до намаляване на производството на електричество с около 70%, за да се пести вода. Това води и до спад на тамошните продажби на въглища и, в крайна сметка, до съкращаването стотици души.

Оценка на бъдещия риск

За да оразмерят риска в бъдещ план, Rio Tinto използват консултантските услуги на британския научен институт Hadley Centre и предприемат целенасочени изследвания с климатични модели. Обхватът на проучването е географските региони, където компанията има минни интереси или разчита на инфраструктура и услуги (например водни и сухоземни пътища, доставка на електроенергия и вода).

Общото заключение от проучванията на Rio Tinto е, че регионите, в които те имат интерес, ще претърпят промени в климата. Краткосрочно, тези промени ще са минимални, но се очаква да се увеличат в по-дългосрочен план. Вследствие на това, въздействието върху дейността им вероятно ще бъде постепенно, даващо възможността компанията да се учи и адаптира.

*В разгледаните до тук теми целта беше да бъде представена рамка за определяне ролята и текущото състояние на бизнеса в два аспекта: смекчаване и адаптация на **ниво организация и продукт**.*

В по-нататъшните части от наръчника преминаваме откъд първоначалната оценка към изготвянето на план за намаляване на емисиите на ПГ и адаптация към климатичните промени.

Снимка: © Global Warming Images / WWF

II. Стъпка 2: БЪДИ ПРОМЯНАТА

Промените в климата вече налагат структурна промяна за бизнеса. Тази промяна се свързва с оценка негативите от климатичните промени и определянето на рискове и възможности за развитие. Решенията трябва да бъдат едновременно устойчиви, гъвкави и водещи до стабилност.

Обикновено промяната в дадена организация се свързва с първоначално съпротивление, тъй като може да има неочаквано въздействие и често изисква промяна на индивидуално ниво. Говорим за два аспекта при въвеждането на промяна:

Първият се свързва с поемането на лидерство, изграждането на визия, определяне модел на поведение и движещите сили за промяна.

Вторият аспект се фокусира върху създаването и управлението на процеса на промяна.

Цикълът на Деминг¹⁹ предоставя систематичен подход за промяна използван в бизнес средите за непрекъснато подобрене. Схематично е представен като кръг, при което основните 4 стъпки се повтарят многократно в процеса на промяна: *Планиране - Изпълнение - Проверка - Действие (Plan – Do – Check – Act)* илюстрирано на фигурата.

- **Планирането** включва установяване на адекватна рамка за подобрение, използване на налични данни за определяне на текущото състояние (виж точка „Определяне на текущото състояние“, стр. 13), дефинирането на конкретни цели и мерки за постигането им.
- **Изпълнението** включва изпълнение на избраните мерки, осигурява постигането на подходяща компетентност и информираност на служителите и подобряване на оперативния контрол над процесите, свързани с упражняването на въздействие.
- **Проверката** има за цел да провери дали изпълнените мерки водят до желаната резултатност спрямо заложените цели. Тази стъпка включва оценка на индикаторите и ефективността на планираните мерки.
- **Действието** осигурява постигането на непрекъснато подобрение по отношение на представянето, свързано с въздействието върху околната среда и енергийното потребление, като включва стандартизиране на успешните практики в процеса на промяна, извършването на коригиращи и превантивни действия, повтаряне на цикъла.

2.1. Определяне на текущото състояние

НАСОЧВАЩИ ВЪПРОСИ ПРИ ЦЕЛЕПОЛАГАНЕ

Доколко амбициозни цели да поставим? Искаме да сме водещи в сферата на намаление на емисиите на ПГ на местно/глобално ниво или по-скоро да се съобразим с пазарните трендове?

Кои са основните източници на емисии? До колко може да бъдат контролирани или повлияни?

Кои са възможностите за намаление на емисиите на ПГ?

С какви съществуващи или навлизащи регулации трябва да се съобразим?

До колко са SMART¹ целите, които залагаме?

Какъв е пространствения и времеви обхват на целите?

Какви са тенденциите за развитие на бизнеса и как това би повлияло на потенциалните цели?

Полагането на цели е една от най-важните стъпки в Цикъла на Деминг, пряко обвързана с постигането на дългосрочен бизнес успех. Това се оказва вярно и при залагането на екологични цели. По данни от CDP (Carbon Disclosure Project) компаниите с поети публични ангажименти за намаление на емисиите на ПГ показват по-добри финансови резултати²⁰.

Цел за намаление на емисиите на ПГ е количеството емисии, с което се ангажира организацията да намали за определен период от време.

Целеполагането зависи от контекста на опериране на бизнеса и влияещите фактори са различни за всяка една организация. От съществено значение е осигуряване на подкрепата на ръководството на компанията и въвлечане на представители на отдели, свързани с основните дейности водещи до емитиране на емисии. Поставянето на цели може да се превърне и в предизвикателство. **Често случващи се грешки са залагането на твърде амбициозни цели, кратък период за изпълнение, неизмерими цели, цели, които не са свързани с основните източници на емисии.**

Полагането на цели може да се разглежда спрямо **времеви период, организационен обхват, капацитет, важна бизнес променлива** (например продажбите). При дефиниране на първоначални цели често се залагат краткосрочни (например едногодишни) и постижими цели, което предоставя основа за надграждане по-късно и поставянето на по-амбициозни дългосрочни цели (например в следващите 5 години). Впоследствие може да се изчислят необходимите инвестиции и да се приоритизират типове действия за постигане на заложените цели. В случаи, когато компанията не е предприела действия за енергийна ефективност, е препоръчително залагането на по-високи цели, тъй като разполага с повече възможности за намаление на емисиите на ПГ.

¹ SMART целите са S – конкретни (Specific), M – измерими (Measurable), A – постижими (Attainable), R – реалистични (Realistic), T – времево-ориентирани (Time-bound)

Абсолютни или относителни цели да заложим?

Абсолютна цел – поставя се цел, която не взема под внимание динамични фактори като брой служители, оборот и др. Например, Fairmont, хотелска верига поема ангажимент да намали емисиите си на ПГ на CO₂ с 20% спрямо нивата от 2006 г., което представлява абсолютна цел. За ефекта от заложената цел, може да прочете повече в доклад [„БИЗНЕС&КЛИМАТ, Добри примери и партньорства“](#) издаден от WWF.

Относителна цел – поставя се цел, която е обвързана с бизнес променлива (например единица продукция, търговска площ в зависимост от типа бизнес). Недостатък при поставянето на относителни цели е, че постигането им невинаги довежда до цялостно намаление на емисиите на ПГ, което е от значение за смекчаване на климатичните промени.

Международните компании залагат глобални цели, чието постигане зависи пряко от политиката и предприетите действия от бизнес единиците на локално ниво. Добра практика в тази насока е и поставянето на локални цели с цел по-точно напасване на приоритетите на международно ниво и на местния пазар. Оценката на значимите теми (materiality assessment²¹) е полезен подход при определяне на приоритетите за бизнеса. В процеса на оценка се събира важна информация за това как въздействията свързани с бизнес дейността от екологичен, социален и икономически характер се възприемат от заинтересованите страни. Полученото разбиране от този процес служи при създаването на стратегия и при целеполагането, позиционирането, комуникацията.

Оценката на значимите теми на локално ниво води до по-добър обхват и целенасоченост на ресурсите, предоставя по-пълна информация за реалния бизнес и за възможностите за действие на място, както и за ангажирането на вътрешни и външни заинтересовани страни (например служители, НПО) при изпълнението на мерките в отговор на възникналите въздействия, включително и във връзка с климатичните промени.

Примери за цели за намаление на емисиите на ПГ

ИКЕА цели да намали емисиите на ПГ от собствени дейности спрямо продажбите с 50% до 2015 г. от нивата през 2010 г.

Lafarge поставя цел да намали емисиите на ПГ на тон продукция от собствени дейности с 33% до 2020 г.

Telenor България цели да намали консумацията на електроенергия от мрежата с 20% през 2015 г., което пряко се свързва с емитирането на емисии на ПГ.

Unilever планира да намали наполовина въздействието от емисиите на ПГ от продуктите си по целия жизнен цикъл до 2020 г.

Кока-Кола ХБК България е заложила ниво на емисиите на ПГ от 449, 6 гр. CO₂ на литър напитка за 2020 г. спрямо 487, 35 гр. CO₂ литър напитка от 2014 г.

**50 ГОЛЕМИ
ЕМИТЕРИ НА ПГ
ДОКЛАДВАТ
УВЕЛИЧЕНИЕ НА
ЕМИСИИТЕ С**

Научнообосновани цели

През 2013 г. 50-те най-големи емитери на ПГ докладват увеличение на емисиите на ПГ си с 1.65% спрямо нивата от 2009 г. Същевременно повече от 80% от тях са поели ангажимент за намаление на емисиите си ПГ. CDP, WRI, и WWF формират Инициатива за полагане на научно-обосновани цели да ангажира компаниите от един сектор с намаляване на емисиите на ПГ и ограничаване на глобалното затопляне под 2°C.

Концепцията за научнообоснованите цели на пръв поглед може да се възприеме, като противоречива за развитието на бизнеса, но всъщност акцентира върху залагането на научно базирани, достоверни и достатъчно гъвкави за пазарните условия цели. Този метод се различава от останалите, тъй като разглежда залагането на цели през призмата на сектора, към който дадената организация принадлежи и съответния потенциал за смекчаване, възможността за технологични иновации и темповете на растеж.

Цели за намаляване на емисиите на ПГ се считат за "научнообосновани", ако са в съответствие с нивото на декарбонизация, необходимо за поддържането на глобалната температура под 2°C над нивото от 1850 г. В процес на разработване е и инструмент (<http://sciencebasedtargets.org/tools/>) за изчислението на научнообосновани цели за намаление, като се основава на относителния принос на компанията към цялостната дейност и интензитет на сектора. Методологията е в съответствие с IPCC и може да осигури на компаниите бенчмарк за залагането на дългосрочни цели.

През 2015 г. над 114 компании, измежду които Renault, PUMA SE, Novartis, Епесо поемат ангажимент да си зложат научнообосновани цели. Като лидери с вече зложени цели се открояват Coca-Cola Enterprises, Procter & Gamble, Sony, Enel, Pfizer.

Източник: World Resource Institute, <http://www.wri.org/our-work/project/science-based-targets-initiative>

Допълнителни преимущества от секторния подход са ангажирането на основни представители на един и същи сектор, които са изправени пред подобни предизвикателства и могат да се възползват от подкрепата на групата при поставянето и изпълнението на цели.

2.2. Мерки и инструменти

Следващата стъпка след определяне на статуса и залагане на целите е свързана с вземането на мерки и избора на инструменти за цялостно управление на отговора на бизнеса към климатичните промени. В следващите страници разглеждаме няколко типа мерки, инструменти и приложението им в различни сектори.

Мерките могат да бъдат категоризирани в различни **типове** според един или друг критерий. Много често се говори за „твърди“ и „меки“ мерки²².

- **Твърдите мерки** включват структурни и физични промени, като подмяна на инфраструктура, оборудване, реставрация, въвеждане на цялостни промени в процеси и др.; използването на специфични технологии и действия, често значими откъм капиталова инвестиция;
- **Меките мерки** залагат предимно на изграждането на капацитет и използват по-опростени технологии, засягат оперативни, процедурни, институционални аспекти, като предоставяне на информационни материали, провеждане на обучения, възползвайки се от и/или подсилвайки природни дадености (например избягва се да се строи в заливните зони на реките, заливните зони се залесяват, за да се увеличи капацитетът им да задържат вода).

При избора на мерки е важно да се отчетат фактори като несигурност, времеви обхват, секторни особености. Например меките мерки могат да бъдат по-приложими в сферата на услугите, при въвеждане на мерки за адаптация с оглед необходимостта от повече информация и проучвания свързани с рисковете.

Конкретните мерки се различават и според дейността на бизнеса, но с оглед на нужната инвестиция и също на присъщата несигурност при взимането на дългосрочни решения, е полезно да категоризираме мерките според негативите, които бихме натрупали, ако се окажат ненужни. Според тази типология, съществуват:

- **Мерки без негативи** (англ. *no regrets*) – тези мерки биха довели до нетни ползи за бизнеса дори и при липсата на климатични промени и поне до изплащане на себестойността си. Това са например санирането на сгради, мерките против течове във ВиК мрежата, или изграждането на адаптивен капацитет на компанията, като част от цялостна стратегия за адаптация;
- **Мерки с ниски негативи** – мерки с ползи, предимно реализирани при прогнозираните на негативни промени в климата, но с ниска цена за въвеждане в сравнение с потенциалните ползи. Пример би бил допълнителни инвестиции в климатична устойчивост на капитала, по-добра вентилация или отводняване;
- **Мерки с високи негативи** – за разлика от по-горните, тези мерки предполагат по-големи капиталови инвестиции и планиране със значителна доза необратимост (например инвестицията в дългосрочна инфраструктура, например нов производствен процес);
- **Мерки с двойна полза** – тези мерки не само водят до по-голяма устойчивост към климатични промени, но имат и допълнителни ползи в социален, природен или икономически план (например смекчаване на климатичните промени, опазване на околната среда, намаляване на социалното неравенство, откриване на нови бизнес възможности). Конкретни примери биха били зелената инфраструктура (по-добро отводняване, биоразнообразие и повече зелени площи) или предлагането на услуги, свързани със смекчаване и/или адаптация към климатичните промени (реализиране на бизнес възможности);
- **Гъвкави или адаптивни мерки** – тези мерки смекчават възможността за негативи, защото позволяват нагаждане според бъдещите обстоятелства. Те са базирани на оценка на моментния риск, но позволяват промяна на курса, предвид възникването на нови рискове или ползи (например, поява на нови технологии, добиване на нов опит).

Прилагането на мерки, независимо от типа и целта, се обвързва в план за действие с конкретен времеви хоризонт за изпълнение, човешки и финансов ресурс. Планът за действие се разработва в съответствие със заложените цели.

Често прилагани и лесно приложими мерки за намаление на емисиите на ПГ

В зависимост от сектора, в който оперира компанията, се наблюдава различен потенциал в отделните етапи от дейността. Например за фирми в сектора на услугите, много от възможностите за намаление на емисиите на ПГ са скрити при поддръжката на сгради и транспорта. При други компании значимо въздействие може да се постигне в партньорство със заинтересованите страни като доставчици (например производители) или чрез закупуване на компенсации, за да достигнат целта си.

Снимка: © Peter Ewins / WWF-Canada

Намаление на парниковите емисии от потреблението на енергия от сградния фонд и транспорта може да се постигне чрез:

- ✓ Оптимизиране на потреблението на горива за отопление и транспорт (например подмяна на дизел за отопление с природен газ и внедряване на инсталации на пропан-бутан, метан и водород при бензиновите и дизелови двигатели);
- ✓ Оптимизация на системите за отопление, вентилация, охлаждане, осветление (като подмяна на оборудването за отопление с по-енергийно ефективно);
- ✓ Санитаране на сгради;
- ✓ Сертифициране на сгради според стандартите за еко-строителство (пр. LEED);
- ✓ Настройване на техниката (например компютри, климатици) да се изключва автоматично;
- ✓ Подмяна на хладилните агенти с такива с по-ниско въздействие върху климата;
- ✓ Използване на енергия от възобновяеми източници (например инсталиране на соларни панели за електричество и/или за топла вода);

- ✓ *Осигуряване на оборудване за телеконференции, за да се избегнат честите бизнес пътувания със самолет;*
- ✓ *Организиране на обучения на персонала по екошофиране, за оптимално ползване на техниката на фирмата, спестявания цел финансови поощрения и други.*

На разположение на бизнеса са и **цялостни подходи за управление**, обхващащи всички стъпки от определяне на текущото състояние до оценка на ефекта от приложените мерки. От друга страна, богатството от инструменти, които бизнесът може да приеме, е голямо. **Така възниква въпросът: „Кой е най-добрият инструмент за мен?“** Отговорът на този въпрос силно зависи от типа бизнес, обхвата на ангажиране и посоката (смекчаване или адаптация). Например в сектора на услугите потреблението на енергия от сградите за отопление и осветление е сред водещите източници на емисии и следователно мерките, насочени към оптимизиране представянето на сградния фонд са сред предпочитаните. При производителите на храни, емисиите на ПГ свързани със земеползването често имат най-голям принос към общото количество емисии. Ангажирането на доставчиците и фокусиране върху емисиите на ПГ от производство на продукта биха довели до желаните промени.

Често прилаган инструмент са системите за управление. Внедряването на системи за управление на околната среда и енергията цели намаляване на емисиите на ПГ и въздействията върху околната среда, свързани с потреблението на енергия. Основната концепция, заложена при внедряването на всяка система за управление, е непрекъснато подобрене на въздействието. Тя се базира на Цикъла на Деминг, разгледан по-горе.

Въглероден отпечатък в подкрепа вземането на най-доброто решение

При изчисляването на въглеродния отпечатък на безалкохолни напитки се оказва, че най-голям дял има потреблението на енергия и хладилни агенти по време на съхранението на продукцията в търговската мрежа. Това откритие помага на Кока-Кола ХБК България да насочи усилията и ресурсите си в правилната посока като започва да:

- ✓ *инсталира еко-бокс устройства на хладилните витрини;*
- ✓ *подменя хладилните съоръжения с охлаждащи агенти, които не са базирани на хлорофлуоровъглеродороди;*
- ✓ *закупува хладилни съоръжения от по-висок клас енергийна ефективност;*
- ✓ *подмяна на осветителните тела в част от хладилните съоръжения с LED осветление.*

Източник: Доклад по корпоративна отговорност 2012 – 2013, Кока-Кола ХБК

За повече информация относно стандартите при прилагане на системи за управление, виж стр. 13, раздел 1.4. Определяне на текущото състояние.

2.2.1. ОСОБЕНОСТИ ПРИ ИЗБОР НА МЕРКИ ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

При определяне на текущото състояние въведохме обща рамка за изготвяне на оценка на уязвимостта. При установен потенциален риск за бизнеса, с оглед на климатичните промени, тази оценка е основа за изготвяне на стратегия за адаптация към промените. Припомняме, че оценката на уязвимостта включва първите три стъпки от подхода на UKCIP (стр. 18) (които съответстват на стъпка „Планиране“ от Цикъла на Деминг).

След оценката на уязвимостта следва оценката на възможностите за адаптация и прилагане на мерки. На този етап се осмислят съществуващите опции за адаптация в конкретния бизнес контекст, избират се най-подходящите измежду тях и се изготвя програма за въвеждането им. Тази стъпка отговаря на частта „Изпълнение“ в Цикъла на Деминг.

За проекти, предполагащи много големи инвестиции и/или много далечен поглед в бъдещето, UKCIP предлагат и по-обстойна „Рамка на риска“ – технически документ, даващ насоки за изготвяне на пълна оценка на риска²³. „Съветник за адаптация“ на UKCIP е изграден на същия принцип, но е по-подходящ за ползватели, които нямат добра представа за своя риск от промените в климата или на които не е нужна толкова обстойна оценка.

Макар и UKCIP методологията да е приложима независимо от контекста на бизнеса, някои от приложените по метода материали са с британски контекст. В повечето случаи, подобни на тях материали съществуват и за България.

Снимка: © Global Warming Images / WWF-Canon

Внедряването на системи за управление на околната среда и енергията цели намаляване на емисиите на ПГ и въздействията върху околната среда, свързани с потреблението на енергия.

Снимка: Ouyou - Own work, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=20981161>

Как шотландската индустрия за уиски се адаптира към климатичните промени?²²

ИМЕ: Scotch Whisky Association

Обединено кралство
Великобритания и
Северна Ирландия

УЕБСАЙТ:
scotch-whisky.org.uk

През 2009, Шотландската уиски асоциация (*Scotch Whisky Association - SWA*), заедно с Научно-изследователския институт за Шотландско уиски (*Scotch Whisky Research Institute - SWRI*), предприемат проучване за установяване на риска за индустрията от промените в климата и за осмисляне на потенциални мерки за адаптация.

- **Бизнес нуждата** – за шотландските уиски производители, погледът в бъдещето е наложителен. По закон, за да бъде назован „скоч“, алкохолът трябва да отлежи поне три години, а много известни шотландски скочове са и много по-стари. Вследствие на това, индустрията осъзнава нуждата да се опазват зреещите запаси, както и да се осигури устойчив приток на зърнени култури и други суровини.
- **Подход и първи стъпки към план за адаптация** – подходът е базиран на UKCIP методологията и включва:
 - + **Ангажиране на заинтересовани страни от различни групи** (интервюта с технолози по дестилация, организиране на симпозиум, целящ осмисляне на риска и потенциалните въздействия на климатичните промени върху сектора, събиране на информация за уязвимостта на индустрията, така и за потенциални адаптационни стратегии);
 - + **Преглед на научната литература по въпроса за промените в климата.**

Вследствие с диалог със заинтересованите страни, са направени:

Оценка на текущата уязвимост,

като са идентифицирани следните рискове, които индустрията е претърпяла във връзка с климатични фактори:

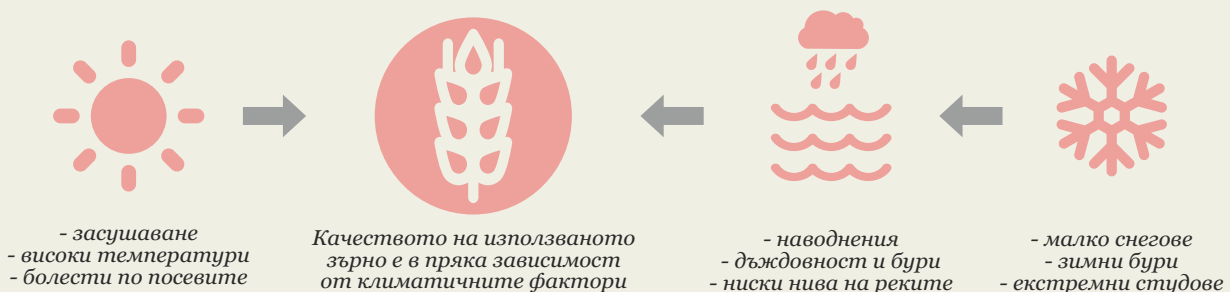
- ✓ Ниските нива на реките са засягали множество производители;
- ✓ По-високите летни температури загряват допълнително водата, ползвана за производство, правещо го по-неефективно;
- ✓ На места, по-ниското ниво на снеговете е довело до по-малко налична вода за производство. В Северна Шотландия, по-силни снежни бури са довели до нарушаване на веригата на доставките за някои обекти;
- ✓ Скоросен скок на цените на зърнени култури и променливостта, отчасти породен от климатологични фактори.

Оценка на бъдещата уязвимост

със следните бъдещи рискове:

- ✓ Доставка и качеството на зърното, особено ечемик, вероятно ще бъдат засегнати от бъдещи промени в дъждовността, наводненията, сушиите, както и болестите по посевите;
- ✓ По-силни зимни наводнения и бури биха могли да доведат до наводняване на ечемични насаждения, складове, фабрики за дестилация и пътища;
- ✓ В резултат на потенциално по-силните суши, е възможно водните ресурси да са намалени до нива, поради които държавата не би позволила ползването им като охладителни води. По-високите температури на водата биха направили охлаждане в производствения процес по-неефективно, затруднявайки производството и възможността на индустрията да отговори на търсенето;
- ✓ Традиционният процес на малцуване, дестилация и отлежаване на уиски се е развил при сравнително стабилния климат от последните няколко години. Процесът е чувствителен от гледна точка на температурата и, следователно, би бил засегнат от промените в шотландския климат.

ВЛИЯНИЕ НА КЛИМАТИЧНИТЕ ФАКТОРИ ПРИ ПРОИЗВОДСТВОТО НА УИСКИ

Оценка на опциите за адаптация –

шотландската уиски индустрия вече взема предвид някои климатични фактори и залага конкретни мерки като:

- ✓ Инвестира в инфраструктура за защита от наводненията;
- ✓ Модифицира ландшафта около предприятията си, за да намали риска от наводнения;
- ✓ Работи с местните държавни агенции, чиито ресор включва управлението на водите, за да осигури устойчивото им управление, спомагащо за покриване на нуждите им, но и за запазване на интегритета на околната среда;
- ✓ Работи за по-ефикасно използване на водните ресурси;
- ✓ Инвестира в по-ефикасни производствени процеси.

Този пример показва как на практика индивидуалните организации могат да вземат предвид рисковете, които промените в климата и приложат рамката за изготвяне на план за адаптация към климатичните промени.

Поради различията между дейността на всеки бизнес, не би могло да има една единствена „кошница“ от мерки за адаптация към промените в климата. Въпреки това можем да разгледаме потенциалните мерки в обща рамка. Категоризираме адаптационните мерки, като мерки за:

- **Изграждане на адаптивен капацитет** – създаване и събиране на информация (изследвания, събиране на данни, повишаване на осведомеността), изграждане на подкрепящи социални структури (организационно развитие, партньорство с други в бранша и/или институции), изготвяне на адекватна управленска рамка (регулации, закони, насоки), нужни като основа за взимане на адаптационни мерки;
- **Реализиране на адаптационни мерки** – мерки, целящи смекчаване на уязвимостта към климатични рискове или възползване от потенциални възможности.

Измежду горните, мерките с високи негативи са най-често твърди мерки, а тези, носещи нисък потенциален негатив и/или допълнителни ползи, както и позволяващи гъвкавост и/или обратимост, са най-често сред меките мерки. Успешната стратегия за адаптация би комбинирала твърди и меки мерки, пропорционално според характера на рисковете, както и присъщата несигурност на инвестиционните и управленски решения.

„Меките мерки“ в действие – Unilever и устойчивото земеделие²⁵

С оглед на потенциални бъдещи нарушения във веригата на доставките, Unilever цели да постигне 100% добив на земеделските суровини от устойчиви източници до 2020 г. Те разработват и наръчник за устойчива земеделска практика за производителите си, базиран на индикатори като ефикасност на използването на вода и енергия, плодородие на почвите, използване на химикали и грижа за животните. Подходът на Unilever е пример за меки мерки за изграждане на адаптивен капацитет, с ниски негативи и двойна полза – както за климата (правилно приложеното устойчиво земеделие може да служи за намаляване на емисиите на парникови газове), така и за околната среда и устойчивостта на собствения им бизнес.

Когато „Твърдите мерки“ са предпочитани – Rio Tinto Alcan и адаптацията към бъдещи суши²⁵

Предвид прогнозираните по-силни и по-чести суши в Австралия, Rio Tinto Alcan инвестират в приспособяване на инфраструктурата на своя алуминиева рафинерия в Куинсланд, за да може да се ползва и прясна, и солена вода за охлаждане. Това позволява на производството да превключва на солена вода за нуждите на охлаждането при настъпване на суша. Това е пример за вкарване в действие на адаптационни мерки, предполагащи сравнително големи негативи при неналичие на негативни въздействия, но инвестицията е обоснована, с оглед на потенциалните загуби поради забавянето на производствения процес поради недостатъчно охлаждане.

2.3. Оценка и мониторинг

Тъй като промените в климата са постоянен процес, смекчаването и адаптацията не са еднократни действия. Те изискват продължителен мониторинг и регулярна преоценка. Този процес се управлява чрез въвеждането на процедури за наблюдение изпълнението му, измерване на резултатите, включване на наученото от опита, проследяване на промените в заобикалящата среда и включването на нова информация и идеи. Ключови елементи при оценката са:

- ✓ *проследяване изпълнението на мерките според създадения план за действие и времевите очертания;*
- ✓ *измерване на постигнатите резултати според заложените цели и намерения.*

Проследяването и измерването са регулярно случващи се дейности, с които се цели да се оцени напредъкът или липсата на такъв. Дейностите, които обхващат „намаляване на въздействието“, се осъществяват чрез въвеждането на ключови показатели за измерване на напредъка (англ. *Key Performance Indicators, KPI*) Те могат да се разделят на²⁶:

- **показатели за състояние** (англ. *State indicators*) – количествено и качествено измерване на състояние (напр. количество емисии на ПГ, температура, етап на въвеждане на дадена система);
- **показатели за въздействие** (англ. *Impact indicators*) – измерване цялостното въздействие върху екосистемите, икономиката и обществото вследствие на дадена мярка (напр. промяна в поведението, намалени щети от бъдещи наводнения).

От гледна точка на смекчаването на климатичните промени, бизнесът, желаещ да измери ефекта на приетите мерки, разполага с конкретни насоки разработени от различни организации. Глобална инициатива по отчетност (Global Reporting Initiative, GRI) предоставя практични насоки за определяне и изчисление на показатели²⁷ за измерване на ефекта от въведени мерки. Carbon Disclosure Project (CDP; бълг. *Проект за отчитане на въглеродните емисии*), е британска неправителствена организация, работеща с над 800 инвеститори с общи активи от близо 95 трилиона долара, която е разработила инструментариум с показатели за развитието на ниско-въглеродна икономика²⁸ в полза на бизнеса. Към тях може да прибавим и ключов набор от индикаторите по разнообразни екологични теми разработен от Европейската агенция по околна среда (EEA)²⁹.

При адаптацията към климатичните промени, поради различните потребности и уязвимост на всеки един бизнес, няма единен набор показатели за ефективност. Европейска агенция по околна среда разделя адаптационните индикатори на³⁰:

- **процесно ориентирани** (англ. *Process-based*) - измерващи доколко стратегията е вкарана в действие;
- **резултатно ориентирани** (англ. *Outcome based*) – измерващи ефективността на внедрената стратегия.

Въпреки това, съществуват някои общи насоки, като например инструмента „AdaptME”³¹ на Британска програма за въздействията от климатичните промени (UKCIP), който дава съвети за най-подходящ избор на балансирано портфолио от процесно и резултатно ориентирани индикатори, съобразено с конкретните нужди на бизнеса.

Добра практика е резултатите от мониторинга и оценката от изпълнението на поставените цели са бъде комуникирано с ключови заинтересовани страни (например партньори). Такъв инструмент за комуникация и ангажиране е изготвянето на годишен доклад за устойчиво развитие, в който се коментират най-значимите теми за даден бизнес²⁷, измежду които климатичните промени и постигането на напредък за постиганите междини целите заемат водещо място.

Нужно е мерките за смекчаване и адаптация да бъдат проследявани на подходящ период време. Звучи очевидно, но оценката на конкретни мерки в контекста на климатичните промени среща известни трудности. Адекватността на дадена мярка може да бъде оценена само след като измине достатъчно време, за да се види на практика ефектът от нея. В климатичния контекст времевата рамка може да е години в бъдеще. Също така, желаният ефект често би могъл да бъде забавен или маскиран от други косвени фактори, породени от други промени в дейността на бизнеса.

Принципи улесняващи изготвянето и прилагането на планове за смекчаване и адаптация

- + Съществуват набор от принципи, които могат да бъдат прилагани при изготвянето на адаптационни стратегии, които допринасят за по-лесен и успешен мониторинг;
- + Пълна и цялостна инвентаризация на емисиите на ПГ на ниво организация и продукт, която предоставя по-голямо яснота за приоритетните области и възможности за действие;
- + Добра оценка на рисковете, праговете на негативно въздействие и присъщата им несигурност;
- + Добра и навременна работа със заинтересованите страни;
- + Използването на SMART цели;
- + Управление на климатичния риск заедно с не-климатичните рискове чрез балансиран подход, в контекста на цялостната устойчивост на дейността. Климатът не е изолиран фактор в дейността на компанията, той може да обостря или смекчава други рискове и това изисква съответната оценка;
- + Идентифициране на приоритетни климатични рискове и възможности за смекчаване, прилагане на фокусиран подход за управлението им;
- + Използване на подходи за адресиране на климатичните рискове в днешна дата като стартова точка за изготвяне на стратегии при адресиране на бъдещи рискове;
- + Използването на адаптивни управленски подходи – адаптацията се предприема като поетапен процес, а не се извършва наведнъж;
- + Отчитане на стойността на подходи с ниски или несъществуващи негативи при неналичие на въздействие, както и тези с двойна полза, от гледна точка на рентабилност и многообразие от ползи;
- + Избягване на мерки, които могат да имат силен негативен ефект в други сфери (например имат положителен ефект върху климатичните промени, но негативен върху здравето на хората) или да ограничават или премахват възможността за бъдеща адаптация;
- + Итеративна оценка на ефективността и преоценка на рисковете с времето (Цикъла на Деминг).

Първата в света слънчева топлинна кула, част от слънчевия комплекс Solucar, собственост на "Abengoa Energy", в Санлукар ла Майор, Андалусия, Испания. Комплексът има слънчева кула, параболчна корито и фотоволтаична слънчева технология, като генерира 183 MWh електричество, достатъчно да захрани 94,000 домакинства всеки един момент и води до намаляване на въглеродните емисии на Испания с 114,000 тона годишно.

Снимка: © Greg Marinovich / The Stand for WWF

III. Стъпка 3:

ВЪВЛЕЧИ ПАРТНЬОРИ

Промените в климата се случват на глобално ниво и това налага сключването на глобални споразумения. Успоредно с това са необходими усилия и съвместна работа на локално ниво. Поемането на отговорност от бизнеса и извършването на действия изолирано не е достатъчно. За да се постигне общо намаление на емисиите на ПГ, бизнесът има нужда да работи с други заинтересовани страни, споделяйки обща цел и ангажимент.

Заинтересована страна може да бъде лице, група или организация, която може да повлияе или да бъде повлияна от действията, целите и политиките на бизнеса, свързани с климатичните промени. Заинтересованите страни могат да бъдат **вътрешни** за организацията, като например служителите, или **външни** – клиенти, бизнес партньори, доставчици. Заинтересованите страни с голям интерес и влияние по дадена тема или дейност, определяме като **ключови**.

За почти всяка компания ключовите групи заинтересованите страни са клиенти, доставчици, служители и мениджъри, без които бизнесът не би съществувал. В тези групи може да бъдат определени по-важните контакти, упражняващи по-голямо влияние и интерес. Например IKEA работи с около 1000 доставчика, но само няколко от тях са определени като ключови и са обект на редовен диалог и ангажимент от страна на компанията.

Ангажирането на служителите като „**вътрешни партньори**“ около темата за климатичните промени може да се случи на няколко нива:

- Организиране на среща за определяне на значимите екологични теми за бизнеса (Оценка на значимите теми²¹), включително съпоставяне на темата за климатичните промени спрямо други екологични въздействия, релевантни за дейността на организацията;
- Организиране на обучение за повишаване на корпоративната култура по отношение на промените в климата, емисиите на ПГ, енергийната ефективност и други теми, свързани с основните бизнес дейности;
- Насърчаване на устойчиви практики, като споделено пътуване, използване на обществен транспорт, каране на велосипед или ходене пеша до работното място;

- Организиране на дебат за климатичните промени и възможностите за намаляване на въглеродните емисии сред служителите на компанията.

При **външните ключови заинтересовани страни** следва по-формално определяне на потенциала за партньорство. В процеса на оценка се вземат предвид различни фактори и желани характеристики на бъдещите партньори, като:

- Съвместимост на възгледите относно климатичните промени;
- Исторически взаимоотношения и доверие;
- Предимства на сътрудничеството с потенциалния партньор, като обхват и влияние (например международна организация);
- Ресурси (времеви, човешки, финансови) и капацитет за работа на потенциалния партньор;
- Ниво на интерес към сътрудничество по въпроса и готовност за предприемане на действия;
- Ниво на загриженост за проблема и готовност за подкрепа на това, което се цели с партньорството;
- Репутация и добро име;
- Специализация по темата за климатичните промени.

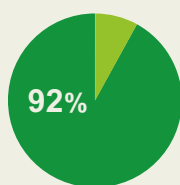

За да се постигне общо намаление на емисиите на ПГ, бизнесът има нужда да работи с други заинтересовани страни, споделяйки обща цел и ангажимент.

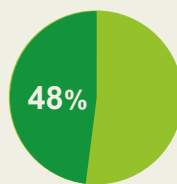
Партньорството между бизнеса и НПО сектора в цифри

В проучване³² сред 130 водещи компании през 2014 г., като основни причини за партньорството им с НПО сектора, 92% от компаниите посочват подобряване на репутацията и създаване на прозрачност, 48% от тях посочват по-добро разбиране на климатичните промени и последствията от тях, 73% цитират стабилност в дългосрочен план и възможност за позитивно въздействие. В последните години се наблюдава изместване към по-стратегически партньорства на високо ниво, като бизнесът е по-активен при определяне на възможностите за подобрене на партньорските взаимоотношения.

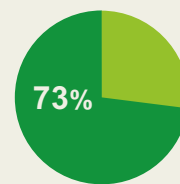
Мотиви на бизнеса за партньорство с НПО

подобряване на репутацията

по-добро разбиране на климатичните промени

възможност за позитивно въздействие

При избора на партньори трябва да се има предвид и целта на партньорството, а именно:

- Създаване на партньорство с оглед установяване на дългосрочни отношения с цел непрекъснато подобряване, постигане на трансформация и очаквани промени в бизнес практиките подкрепени от експертизата и активното въвличане на партньори от НПО сектора;
- Осигуряване на ресурси и финансиране на проекти, дейности и кампании от страна на бизнеса към НПО основно базирани на филантропски характер, водещо до взаимни ползи и за двете страни;
- Networking (Имиджово партньорство), използващо се основно за набирање на популярност чрез публикации, връзки и комуникации с различни целеви групи и обществото като цяло, чрез информация в социалните мрежи и други информационни канали за обмен на информация относно създаденото партньорство и заложените цели от страна на бизнеса.

Промените в климата се случват на глобално ниво и това налага ключването на глобални споразумения.

Снимка: © Global Warming Images / WWF

При сформирването на партньорство е препоръчително да се обмислят:

- Яснота за целите на партньорство, нивото на доверие и готовност за ангажимент;
- Потенциални рискове свързани със стриктен мониторинг и контрол, увеличен обществен и медиен натиск, твърде високи цели и създаване на трудностите, финансова зависимост и минимални ползи;
- Роли и очаквания - партньорите се очаква да допринесат с умения и опит, които им позволяват да заемат различни роли. Докато тяхното ниво на участие може да се промени с течение на времето, е полезно да се обсъдят различни възможни роли и да се поставят правилно очакваният от всеки партньор;
- Обективност при избора – наблюдават се тенденции да се включват и фактори от личен характер, което води до неоптимален подбор само на „приятни“ партньори, а се пропускат важни заинтересовани страни (например експерти по оценка на жизнения цикъл), които биха допринесли за случването на едно успешно партньорство.

WWF Climate Savers програма – пример за трансформационни партньорства

WWF Climate Savers³³ привлича мултинационални компании, които да намалят значително емисиите си на ПГ. Споразумението за съдружничество между "Climate Savers" фирми и WWF формализира основните правила и плана за работа. Съгласуваната цел трябва да бъде по-амбициозна от това, което компанията е планирала преди сключване на споразумението и, също така, означава, че компанията ще е водач в дадения сектор от гледна точка на намаляването на парникови газове.

Основни фактори за успех включват високо ниво на амбиция и ангажираност от страна на организацията за постигане на целите. Целите и напредъкът се наблюдават редовно и са публично достъпни.

Измерване на ефекта от едно двустранно партньорство предоставя възможност за подобрене на взаимоотношенията и постигане на по-големи ползи. Често ползвани критерии от бизнес гледна точка са свързани с определяне въздействието върху управлението на риска, приноса към стратегическите цели, репутацията и бранда, привличането на клиенти и достъп до нови пазари, намаление на разходите.

Партньорство между бизнеси

През 2015 г. Билла България започва партньорство с общинското предприятие за оползотворяване на отпадъци. Над 30% от биоразградимите отпадъци, генерирани от "Билла България" през 2015 г., са преработени в компост и биогаз, използван за производство на електроенергия. Партньорството има дългосрочен характер, като целта е до няколко години неговият обхват да бъде разширен, така че да се реализира на територията на цялата страна³⁴.

Снимка: © WWF
Среща на експерти по
климатичните промени,
представители на бизнеса
и отговорните институции
в София през април 2016 г.

III. Стъпка 4:

ГОТОВНОСТ ЗА ОБЩО ДЕЙСТВИЕ

Действията за реагиране срещу промените в климата не могат да бъдат ефективни, без да се въведат промени в модела на работа на бизнеса и начин за формиране на политиките. Пример за добра практика в тази връзка е активното участие не само на гражданското общество, но и включването на бизнеса в повечето процеси, кампании и ангажименти по темата.

В България такъв успешен модел се развива последните години чрез Коалиция за климата – България (ККБ), която подпомага изграждането на капацитет и цели повишаването на интереса на бизнеса. Целта е чрез общи действия страната ни да бъде по-конкурентна и активна на глобално и на европейско ниво за справяне с климатичните промени и реализирането на всички възможности за хората, бизнеса и за страната ни.

ККБ (<http://climatebg.org/about/>) обединява над 30 юридически лица от неправителствения сектор, бизнеса и медиите, както и повече от 20 експерти основно от научните и университетските среди.

Целите на коалицията са:

- Информиране и ангажиране на обществото, вземащите решения и бизнеса чрез изграждане на капацитет за климатичните промени;
- Въвличане на заинтересованите страни и поемане на дългосрочни цели за справяне с изменението на климата;
- Създаване на законодателна и подзаконова нормативна рамка в България на всички нива.

WWW.CLIMATEBG.ORG

Форматът за партньорство и участие в широки климатични коалиции обединени под мотото за съвместни действия и взаимопомощ се оказва особено подходящ за страни като България, където има значителни лимитиращи фактори от различен характер, както и голяма необходимост от публичност и взаимна подкрепа по темата за изменение на климата.

**КОАЛИЦИЯ
ЗА КЛИМАТА
В БЪЛГАРИЯ
ОБЕДИНЯВА**

**над 50
експерти**

За Коалицията сътрудничат над 30 юридически лица от неправителствения сектор, бизнеса и медиите, както и повече от 20 експерти основно от научните и академичните среди.

Често липсата на напредък или заинтересованост от страна на политиците на национално ниво се обосновава с елементарното обяснение, че бизнесът в България е против ангажиране по темата, както и че всичко в тази посока само ще „навреди“ на развитието му. Реалните ползи и най-вече възможностите за развитие и разширение на пазарния дял остават встрани от темата, като цяло се negliжират и не се обсъждат с представителите на бизнеса.

Нещо повече, често различни законодателни инициативи се спускат в последния момент и бизнесът остава неприятно изненадан. Подобен централизиран подход не само го обезкуражава, но дори българските офиси на международни компании, проактивно въввлечени в постигане на амбициозни цели за справяне с климатичните промени, признавайки и ползите за тях от ангажирането им, в България не правят нищо в тази област или имат незначим резултат, често информирайки само своите централни офиси.

Липсата на платформа за споделяне на добри примери и практики, както и на намиране на съмишленици по темата за изменение на климата, са едни от основните предизвикателства, пред които са изправени компаниите в България и за разрешаването на които Коалицията може да предостави опит и визия.

Каква е ситуацията извън България?

През последните две десетилетия има доста успешни примери за ангажиране и участие на бизнеса в широки коалиции за климата по целия свят. Нещо повече, много от тези коалиции се обединиха в една глобална коалиция³⁵ с основно мото, че изменението на климата е съвременният двигател за икономическо развитие, от което бизнеса може само да спечели и тези, които се въвличат първи, имат най-големи ползи.

Основният тип ангажимент, който характеризира участието на бизнеса в такива коалиции, е разделен в две посоки:

- 1. Публичност** – поемането на ангажимент от страна на компанията, осъзнаването, че изменение на климата е важна и значима тема пряко или косвено засягаща/ангажираща и нея самата. Това може да стане както публично на най-първоначално ниво, (например в изказване на зелен форум), така и конкретно, когато се идентифицират всички възможности и се определят най-подходящите като цел и ангажимент от страна на дадена компания.
- 2. Конкретен ангажимент** – от една страна предприемането на целенасочени действия от страна на компанията с посочени ясни цели за намаляване на нейния въглеродния отпечатък и с активно участие в съвместните дейности заедно с Коалиция за климата на ниво, кампании, политики, публичност от друга.

**КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ**

ПУБЛИЧНОСТ

БИЗНЕС

АНГАЖИМЕНТ

Изменението на климата е съвременният двигател за икономическо развитие, от което бизнесът може само да спечели.

Необходимост от изразяване на обществена позиция

За България най-необходимото към днешна дата е изразяването на публичност, т.е. лидерски компании, осъзнаващи важноста за поемане на действия за реагиране и справяне с климатичните промени, публично да заявят своята позиция, че имат желание да направят значимото и сериозното в тази област тук и сега и че това носи ползи за бизнеса. Съществен момент тук е, че изразяването на такава позиция трябва да стане с ясната нагласа, че отнема време, средства и човешки ресурс. Точно тук Коалиция за климата – България може да бъде безценна – със своята мрежа от контакти, експертиза и познаване на реалната политико-икономическа ситуация у нас.

Снимка: © WWF

Действията за реагиране срещу промените в климата са пряко свързани с дискутиране и активен ангажимент на гражданското общество и бизнеса

Към 2016 г. от Коалиция за климата целим да ангажираме на първо място достатъчно на брой лидерски компании, значими като бизнес, тежест и влияние, за съвместна работа по отношение справяне и ангажиране с именията на климата. Резонно идва основният въпрос:

” Какви са ползите за бизнеса у нас от потенциално партньорство с Коалиция за климата – България?

- **Заемане на лидерска позиция** – ККБ е наложил се лидер по темата у нас през последните години. Точно затова е желан партньор както за подпомагане работата на държавните институции в сферата на създаването на нови стратегии, планове и законодателство на национално и регионално ниво, така и за популяризиране на темата за по-активно въвличане на заинтересованите страни.

- **Достъп до актуална информация** – Членовете на коалицията активно обменят най-актуалната информация, както на международно и европейско ниво, така и на национално и регионално. Това се случва основно чрез няколко комуникационни канала: имейл листи, сайт на коалицията и акаунтите ѝ в основните социални мрежи.
- **Получаване и обмен на експертна информация** – Често коалицията инициира промяна и постигане на напредък на ниво политики или по други различни подтеми, чрез изготвяне на специализирани становища, законодателни инициативи, или чрез провеждането на информационни кампании свързани с изменението на климата. Това нямаше да е възможно без наличната широка експертиза в почти всички сфери имащи отношение към климатичните промени, както и без въвлечането на експертите и членовете по тази тема повече от десетилетие на глобално и европейско ниво.
- **Активно въвлечане на служителите и целевите групи** – Много от членовете на коалицията работят с различни целеви групи и възможностите за съдействие, общи инициативи, проекти и партньорства са много и различни. В повечето случаи има интересни възможности с конкретни ползи за всички страни и само липсата на добро познаване на различните дейности (възможности) са пречка за съвместни инициативи. Коалицията дава реален шанс на широка група от юридически и физически лица да си сътрудничат поставяйки добра основа за това, а именно климатичните промени и общата цел за справянето с този проблем.
- **Възможности за свързване** – Членовете на коалицията постоянно иницират конференции, семинари, обучения и срещи с медиите, журналистически пътувания, заснемане на видео послания и кратки или дълги филми по конкретни и/или различни подтеми в посока изменение на климата. Това е един непрекъснат процес за обмяна на опит и повишаване на информираността на всеки един член на коалицията по конкретни подтеми в областта на климатичните промени, което ни позволява взаимно и безплатно да повишаваме своя капацитет и експертиза по темата.

Снимка: © climatebg.org

V. Приложения

Таблица 1. Общи и конкретни въпроси за анализ на ДНСВО елементите

ДНСВО Елемент	Общ въпрос	Конкретен въпрос, от значение за компанията
ДВИЖЕЩИ СИЛИ	Кои са движещите сили, (технологични, пазарни и икономически) свързани с изменението на климата?	1. Кои от движещите сили са важни за оцеляването и успеха на компанията? 2. Как и до каква степен дейността на компанията влияе върху тези сили?
НАТИСК	Какви са измеренията на човешкия натиск върху климата?	3. Доколко дейността на компанията допринася към антропогенния натиск върху климата? (количества директни и индиректни емисии на ПГ) 4. Как приносът на компанията се съотнася с други компании от същата индустрия в България и по света?
СЪСТОЯНИЕ	Какви са наблюдаваните и очаквани промени в климата на локално ниво?	5. Какви са промените, които настъпват или се очакват в района/районите на дейност на компанията (температури, сезонни амплитуди, валежи, риск от природни бедствия и др.)?
ВЪЗДЕЙСТВИЕ	Как промените в климата ще въздействат върху социално-икономическите и екосистемни рецептори?	6. Какви въздействия се очакват върху природните и икономически системи в района на дейност на компанията (суши, горски пожари, унищожаване на природни територии и реколти, щети от природни бедствия, здравни въздействия, ефекти върху доходите и източниците на поминък, понижена покупателна способност на клиентите и др.)? 7. Каква е вероятността, магнитуда, честотата и продължителността на очакваните въздействия както върху компанията, така и върху целевите групи?
ОТГОВОРИ	Какви са възможните корективни действия и реакции на социално-икономическите системи спрямо изменението на климата?	8. Доколко и как очакваните климатични политики и законови и регулаторни ангажименти ще засегнат дейността на компанията? 9. Доколко други реакции – пазарни, икономически и обществени, ще засегнат дейността на компанията и какви са възможните доброволни ангажименти и решения, с които компанията може да се ангажира?
ДОБРОВОЛНО ДЕЙСТВИЕ	Смятате ли партньорство с НПО сектора за целесъобразно?	10. До колко конкретно партньорство с НПО или широк формат на коалиция ангажирани по темата юридически лица ще бъде полезно за постигането на вашата цел по отношение климатичните промени? 11. Какъв тип партньорство намирате за най-полезно за вашата сфера на дейност: А) Трансформационно Б) Кампанийно и проектно В) Имиджово (networking)

5.1. Библиография и публични източници на данни

Много от необходимите външни източници на данни за извършване на първоначалния анализ на ролята на компанията са публично достъпни и свободни за ползване. Те включват:

- Анализи на уязвимостта и риска от изменението на климата – в България през 2013-2014 г. бе изготвен и приет от МОСВ „Национален анализ и оценка на риска и уязвимостта на секторите в българската икономика от климатичните промени“³⁶. Към анализа е разработена специална част, включваща секторни оценки на климатичния риск, касаещи селското и горското стопанство, енергетиката, туризма, транспорта, строителството, техническата инфраструктура, градоустройството, здравеопазването и др. Въз основа на актуални данни от глобално и регионално климатично моделиране, наблюдения и прогнози, и използвайки цялостния ДСНВО подход е направен подробен анализ, включващ движещите сили, промените в състоянието и очакваните въздействия за под-отрасли и конкретни икономически дейности в тези сектори. Отделно, в същия период от Четирите басейнови дирекции за управление на водите са разработени и **Предварителни оценки на риска от наводнения** за съответните речни басейни.
- Метеорологични бюлетени – обобщена информация за наблюдаваните аномалии и отклонения от климатичната норма по различни показатели се публикуват на месечна база от Националния институт по Метеорология и Хидрология (НИМХ) към БАН.
- Информация от публикувани доклади за състоянието на околната среда – годишни публикации от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) и Регионалните инспекции по околна среда и води (РИОСВ) включват както анализ на климатичните въздействия, така и обобщени анализи на източниците и количествата на емисии на ПГ. За някои дейности са налични и годишни доклади, подавани към европейската агенция по околна среда от отделни компании, откъдето може да се направи сравнителен анализ на техните емисии и предприетите мерки за ограничаването им.
- Информация за политики и регулаторни режими, по отношение на изменението на климата за различни сектори – налична на страницата на МОСВ³⁷. Освен законодателството и информацията за предстоящи промени в международната рамка на климатичните политики, интерес за компаниите могат да представляват и информацията, свързана с изпълнението на Националните планове за действие по изменение на климата и свързаните с тях възможности за финансиране на проекти от европейски и национални фондове³⁸.

Статистическа информация за секторните емисии и климатични въздействия – може да бъде открита на страницата на Европейската екологична агенция³⁹, както и в необработен вид в базите данни на Евростат⁴⁰ и Световната банка⁴¹.

- Най-добри практики за отделни индустрии - най-добрите практики във връзка с управлението на емисиите на ПГ, въглеродния отпечатък и други екологични въздействия за конкретни индустрии могат да бъдат открити на страницата на Съвместния изследователски център на Европейската комисия⁴². Съществуват и редица независими и браншови ръководни документи.

1. Intergovernmental Panel on Climate Change, http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg1/WG1AR5_SPM_FINAL.pdf
2. European Environment Agency, <http://www.eea.europa.eu/publications/climate-impacts-and-vulnerability-2012>
3. International Organization for Migration (IOM), <http://publications.iom.int/books/iom-outlook-migration-environment-and-climate-change>
4. World Economic Forum, <http://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2016>
5. Michael E. Mann, 2008. Proxy-based reconstructions of hemispheric and global surface temperature variations over the past two millennia. Proceedings of the National Academy of Sciences vol. 105, no. 36, pp. 13252-13257, doi:10.1073/pnas.0805721105
6. RE 100, <http://there100.org/companies>
7. WWF, CDP, Steven Swartz, partner at McKinsey & Company, <http://www.worldwildlife.org/publications/the-3-solution>
8. European Environment Agency, European ecosystem assessment — concept, data, and implementation, <http://www.eea.europa.eu/publications/european-ecosystem-assessment/>
9. Greenhouse Gas Protocol, <http://www.ghgprotocol.org/>
10. European Reference Life-Cycle Database, <http://eplca.jrc.ec.europa.eu/>
11. Ecoinvent Centre, <http://www.ecoinvent.org/>
12. Thinkstep, www.gabi-software.com
13. Система за управление на данни, <http://www.cr360.com>
14. Система за управление на данни, www.enablon.com
15. Department for Environment, Food and Rural Affairs, UK, www.ukconversionfactorscarbonsmart.co.uk
16. UK Climate Impacts Programme, <http://www.ukcip.org.uk/wizard/about-the-wizard>
17. Carbon Disclosure Project, 2012. Insights into Climate Change Adaptation by UK Companies. <https://www.cdp.net/CDPResults/insights-into-climate-change-adaptation-by-uk-companies.pdf>
18. Frances G Sussman and J Randall Freed, 2008. Adapting to Climate Change: A Business Approach (p. 26). Pew Center on Global Climate Change. <http://www.c2es.org/publications/business-approach-adaptation>
19. The Deming Institute, <https://www.deming.org/theman/theories/pdsacycle>
20. Science Based Targets, <http://sciencebasedtargets.org/2015/09/25/business-case/>
21. Global Reporting Initiative, <https://g4.globalreporting.org/how-you-should-report/reporting-principles/principles-for-defining-report-content/materiality/>
22. B. Sovacool, L K Yew, 2012. Hard and soft paths for climate change adaptation. School of Public Policy, National University of Singapore. <http://www.undp-alm.org/resources/peer-reviewed-article/hard-and-soft-paths-climate-change-adaptation-sovacool-2011>
23. UK Climate Impacts Programme, <http://www.ukcip.org.uk/wizard/about-the-wizard/ukcip-risk-framework/>
24. Scotch Whisky industry, Case Study, <http://www.adaptationscotland.org.uk/Upload/Documents/CaseStudy.pdf>

25. S Agrawala, M Carraro, N Kingsmill, E Lanzi, M Mullan and G Prudent-Richard, 2011. Private Sector Engagement in Adaptation to Climate Change: Approaches to Managing Climate Risks. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). <http://dx.doi.org/10.1787/5kg221jkfig7-en>
26. EEA indicators, <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/about>
27. G4 online, <https://g4.globalreporting.org/specific-standard-disclosures/environmental/emissions/>
28. Carbon Disclosure Project, <http://www.rscproject.org/indicators/index.php?page=indicators>
29. Digest of EEA indicators 2014, <http://www.eea.europa.eu/publications/digest-of-eea-indicators-2014/>
30. M Harley, L Horrocks, N Hodgson and J van Minnen, 2008. Climate change vulnerability and adaptation indicators. European Topic Centre on Air and Climate Change (ETC/ACC) Technical Paper 2008, 9. http://acm.eionet.europa.eu/reports/ETCACC_TP_2008_9_CCvuln_adapt_indicators
31. UK Climate Impacts Programme, <http://www.ukcip.org.uk/wizard/adaptme-toolkit/>
32. Corporate-NGO Partnerships Barometer, <http://www.candeadvisory.com/barometer>
33. Climate Savers Programme, <http://climatesavers.org/>
34. Електронно списание Регал, 2016, януари;
http://www.regal.bg/novini/targovci/2016/01/18/2687663_billa_e_opolzotvorila_nad_30_ot_biootpaducite_si_prez/
35. We Mean Business, <http://www.wemeanbusinesscoalition.org/about>
36. Министерство на околната среда и водите, 2014. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РИСКА И УЯЗВИМОСТТА НА СЕКТОРИТЕ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА ОТ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ.
<http://www.moew.government.bg/?show=konsultacii&kid=98>
37. Министерство на околната среда и водите. Климат – законодателство.
<http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=340>
38. Министерство на околната среда и водите. Климат – стратегически документи.
<http://www.moew.government.bg/?show=top&cid=570>
39. European Environmental Agency. EEA greenhouse gas – data viewer. <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>
40. Eurostat. Greenhouse gas emissions statistics. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Greenhouse_gas_emission_statistics
41. World Bank. CO2 emissions (metric tons per capita) statistics.
<http://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.PC>
42. European Commission Joint Research Centre (JRC). Reference documents under the IPPC Directive and the IED. <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>

Снимка: © Bernard de Wettar / WWF-Canada

Снимка: © Mike O'Connor / WWF-New Zealand

Запомнете това число: 1,5 градуса

Това е горната граница на допълнително повишаване на световната температура, под която трябва да останем - споразумението беше постигнато на международните преговори за климата, проведени в Париж през 2015 година.

Споразумението е огромно постижение, резултат от дълга борба – 195 държави се съгласиха, че се нуждаем от спешни действия за климата и че няма да допуснем повишаване на температурата с повече от 1,5 градуса. Сега страните по света трябва да се уверят, че споразумението става реалност като го ратифицират на национално ниво, за да го превърнат в закони, подзаконовни актове и политики. Страните трябва да са подписали и ратифицирали споразумението до 21 април 2017 г. за да влезе то в сила.

Бизнес обединението на 400 международни компании **We Mean Business** (wemeanbusinesscoalition.org) заявява: *Споразумението от Париж за изменението на климата е повратен исторически момент. Заедно, правителствата и бизнесът изпращат решаващ пазарен сигнал, че преходът към процъфтяваща, чиста икономика е неизбежен, необратим и непреодолим.*

България участва на политическо ниво - под споразумението стои подписът на Президента Росен Плевнелиев. От всички нас обаче зависи дали ще сме пълноправен участник и в икономиката, социалната сфера, науката - дали ще се възползваме от новите възможности.

Снимка: © Glenn Lockitch

WWF в цифри

100%
РЕЦИКЛИРАНА

1961

WWF е основана през 1961 г.

100 страни

WWF работи в над 100 страни,
на 5 континента.

5 милиона

WWF има над 5 милиона
поддръжници.

5000 служители

WWF има над 5000 служители
по целия свят.

Защо сме тук

За да спрем унищожаването на околната среда и да изградим
бъдеще, в което хората живеят в хармония с природата.

www.wwf.bg